

Passend onderwijs

voor iedere leerling

Afstudeeronderzoek Thomas ter Molen

Opdrachtgever: Christelijke basisschool de Ichthusschool

Samenvatting

Dit onderzoek is gemaakt op verzoek van de directeur en het team van de Ichthusschool te Genemuiden. De Ichthusschool is een gereformeerde basisschool die aangesloten is bij scholenvereniging Accrete. Dit onderzoek is mede tot stand gekomen door medewerking van de schooldirecteur, bovenbouwcoördinator, teamleden van de Ichthusschool en de ouders van de kinderen op de Ichthusschool.

Het onderzoek

Mede door het houden van enquêtes onder teamleden, directieleden en ouders van kinderen van de Ichthusschool is achterhaald of de invoering Passend Onderwijs op meerdere vlakken (didactisch, pedagogisch, financieel, organisatorisch) op een verantwoorde manier realiseerbaar is op de Ichthusschool vanaf schooljaar 2014-2015. Daarnaast zijn meerdere mensen bevraagd middels een interview over de huidige onderwijssituatie binnen de Ichthusschool. Ook is er in de klassen geobserveerd in hoeverre er al wordt gewerkt met (vormen van) Passend Onderwijs. Aan de hand van dit onderzoek in combinatie met de opgedane informatie in het theoretisch kader, zal een aanbeveling worden geschreven aan de leerkrachten en het team van de Ichthusschool. Hierin staat beschreven waar het team zich op zal moeten richten om Passend Onderwijs te bieden vanaf schooljaar 2014-2015; waar de sterke punten en verbeterpunten liggen van het team en er staat in of de school zich moet richten op het bieden van een breed onderwijszorgprofiel of een beperkt onderwijszorgprofiel. Kort gezegd: Wat doet de Ichthusschool al aan Passend Onderwijs en waar moet het team nog in worden begeleid of heeft het ondersteuning nodig om op een goede manier Passend Onderwijs te bieden vanaf schooljaar 2014-2015?

Het resultaat

Aan de hand van de resultaten uit het onderzoek, wordt geadviseerd om te kiezen voor een school met een beperkt onderwijszorgprofiel in het beginstadium. Dit houdt in dat er Passend Onderwijs wordt geboden aan één of een paar categorieën uit het onderwijszorgprofiel, waarover later meer in dit onderzoek. De leerkrachten hebben hiervoor al voldoende vakkennis die zij op hebben gedaan door middel van het volgen van cursussen. Gezien de bezuinigingen in het onderwijs ziet het er nog niet naar uit dat er extra onderwijsassistenten ingezet kunnen worden, maar dit is wel één van de grootste behoeften van de leerkrachten. Wat de huidige situatie betreft is het verstandig om vanaf het schooljaar 2014-2015 te beginnen met een beperkt onderwijszorgprofiel en duidelijk naar ouders te communiceren waar je als school goed in bent. Specialiseer je hier als school in en leer van en met elkaar hoe deze zorgleerlingen het best begeleid kunnen worden. Pas daarna is er ruimte om te kijken naar een eventuele uitbreiding van het onderwijszorgprofiel. Bijna de helft van de ouders gaf aan dat de school zich moest richten op een breed onderwijszorgprofiel. Toch is dit niet mijn advies naar de ouders en de leerkrachten toe. Gezien de capaciteiten en deskundigheid van de leerkrachten is het verstandiger om eerst niet te breed te starten. Op de Ichthusschool zitten nu al 24 zorgleerlingen waarvan het overgrote deel problemen heeft op het gebied van informatieverwerking en gedrag. Door zich als team hierin te specialiseren, door het volgen van cursussen en/of scholing op gebied van deze beperkingen, krijgt het team meer expertise in de begeleiding van kinderen uit:

categorie B: kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen op gebied van informatieverwerking
categorie D: kinderen met gedragsproblemen

Op het moment dat het team hierin veel ervaring heeft gekregen en men weet hoe om te gaan met specifieke zorgleerlingen binnen deze categorieën is het wellicht een idee om het onderwijszorgprofiel verder uit te breiden. Maar dit zal een lange termijn plan zijn.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Probleemstelling	6
Theoretisch kader	7
Hoofdstuk 1: Wat is Passend Onderwijs?	8
§1.1 Passend Onderwijs	8
§1.2 Cursus “Kind op de Gang”	8
§1.3 Zorgprofielen	9
§1.4 Samenwerkingsverbanden	10
Hoofdstuk 2: Welke ontwikkelingen zijn er op politiek gebied over de invoering van Passend Onderwijs?	11
Hoofdstuk 3: Wat is de aanleiding voor de invoering van Passend Onderwijs?	12
§3.1 Discussie	12
§3.2 Financiën	12
§3.3 De aanleiding	13
Hoofdstuk 4: Wat zijn de uitgangspunten van Passend Onderwijs?	15
§4.1 De uitgangspunten	15
§4.2 Hulpmiddelen	16
Hoofdstuk 5: Wat houdt de zorgplicht voor scholen in?	17
§5.1 De zorgplicht	17
§5.2 Onderwijzorgprofiel	17
§5.3 Een dekkend aanbod van onderwijszorg	18
Hoofdstuk 6: Wat zijn de gevolgen van de verplichte invoering van Passend Onderwijs voor ouders van het kind met een beperking?	19
Hoofdstuk 7: Hoe kunnen leerkrachten handelingsgericht werken in het Passend Onderwijs?	20
§7.1 Handelingsgericht werken binnen Passend Onderwijs	20
§7.2 Standaarden handelingsgericht werken binnen Passend Onderwijs	21
§7.3 Handelingsgericht werken onderdeel van Passend Onderwijs	22
Conclusie theoretisch kader	23
Onderzoek Ichthusschool	25
Onderzoeksopzet	26
Hoofdstuk 8: Het huidige onderwijsbeleid op de Ichthusschool en het onderzoek naar wat de Ichthusschool reeds doet op het gebied van Passend Onderwijs	27
§8.1 Het huidige beleid	27
§8.2 Onderzoeksmethode	27
§8.3 Hulp die het team momenteel wel kan bieden	28
§8.4 Hulp die het team momenteel niet kan bieden	28
§8.5 Interview met directeur en bovenbouwcoördinator	29
§8.6 Onderzoek Kohnamm Instituut	30
§8.7 Hulpmiddelen voor Passend Onderwijs	31
Hoofdstuk 10: Analyse enquêtes team Ichthusschool en ouders	32
§10.1 Uitwerking enquête onder de teamleden	32
§10.2 De voor- en nadelen voor directieleden en leerkrachten	41
§10.3 Uitwerking enquête ouders	43
Hoofdstuk 11: Passend Onderwijs in de groepen	45
§11.1 Groepsplannen	45
§11.2 Interview met directeur en bovenbouwcoördinator	46
§11.3 Indeling kinderen om handelingsgericht te werken	48
Conclusies en aanbevelingen	55
Literatuurlijst	61
Hoofdstuk 12: Eindreflectie	63
§12.1 De voorbereiding	63
§12.2 Tijdens het onderzoek	63
§12.3 De uitvoering	64
§12.4 Wat heb ik geleerd?	65
§12.5 Wat zou ik de volgende keer anders doen?	65
§12.6 De waarde van het onderzoek voor mezelf	66
Bijlagen	67

Inleiding

Voor u ligt het afstudeeronderzoek over Passend Onderwijs op de Ichthusschool.

Om een interessant onderwerp te vinden dat ook het onderzoeken waard is, is bij de directeur van de Ichthusschool en de coördinator van de bovenbouw en tevens leerkracht van groep 8, om advies gevraagd. Verschillende onderwerpen werden genoemd, maar het meest actuele thema dat op dit moment binnen het samenwerkingsverband van de Ichthusschool het onderzoeken waard is, is het onderwerp Passend Onderwijs. De vraag die naar boven kwam was:

“In hoeverre wordt er al Passend Onderwijs geboden op de Ichthusschool en waarin moet het team nog begeleiding en ondersteuning krijgen om Passend Onderwijs op een verantwoorde manier te bieden vanaf schooljaar 2014-2015?”

Hoe kan het team ervoor zorgen dat leerlingen met een beperking of specifieke onderwijsbehoefte zo goed mogelijk worden opgevangen binnen het regulier onderwijs? Dit moet allemaal worden beschreven in een onderwijszorgprofiel. Mede met behulp van dit afstudeeronderzoek kan een onderwijszorgprofiel opgesteld worden waarin de basiszorg en de gespecialiseerde zorg die het team van de Ichthusschool biedt in staat beschreven, en op welke gebieden het team nog begeleiding en/of ondersteuning nodig heeft om op een goede manier Passend Onderwijs te bieden. Na het gesprek met de directeur en de bovenbouwcoördinator is er gebrainstormd over op welke manier dit onderzocht moest worden. Wat is en wie zijn er nu belangrijk bij dit onderzoek? Na veel brainstormen zijn een aantal activiteiten naar voren gekomen die van belang kunnen zijn om het onderzoek van kracht te zijn.

Wat is en wie zijn hierin nu belangrijk?

- *Het huidige onderwijsbeleid ten aanzien van Passend Onderwijs op de Ichthusschool.*
- *Hoe staat het team van de school tegenover Passend Onderwijs en zijn ze er al bekend mee?*
- *Wordt er al iets gedaan met Passend Onderwijs op de Ichthusschool?*
- *Hoe denken ouders over Passend Onderwijs; weten ze wat Passend Onderwijs betekent?*
- *Wordt er in de verschillende groepen al gewerkt met vormen van Passend Onderwijs?*

Voorafgaand aan het onderzoek is een theoretisch kader gemaakt omtrent Passend Onderwijs. Hierin staan de literatuuronderzoeken, ontwikkelingen, voor- en nadelen en meningen van deskundigen op het gebied van Passend Onderwijs beschreven. De volgende deelvragen komen hier aan de orde:

- Wat houdt Passend Onderwijs in?
- Wat is de aanleiding voor de invoering van Passend Onderwijs?
- Wat zijn de uitgangspunten van Passend Onderwijs?
- Welke ontwikkelingen zijn er op politiek gebied over de invoering van Passend Onderwijs?
- Wat houdt de zorgplicht voor scholen in?
- Wat zijn de gevolgen van de verplichte invoering van Passend Onderwijs voor ouders van het kind met een beperking?
- Hoe kunnen leerkrachten handelingsgericht werken in het Passend Onderwijs?

Aan de hand van de informatie uit het theoretisch kader en de resultaten uit het onderzoek is een aanbeveling met daarin een duidelijk advies geschreven aan de directie en het team van de Ichthusschool die de directie en het team weer kunnen gebruiken om een onderwijszorgprofiel op te stellen, wat verplicht is volgens inspectie en politiek.

Aangezien Passend Onderwijs al volgend schooljaar ingevoerd wordt, is er dus reden genoeg om onderzoek te doen naar wat er in het onderwijszorgprofiel opgenomen moet worden om op een verantwoorde manier Passend Onderwijs te bieden.

Thomas ter Molen

Probleemstelling

De aanleiding voor dit onderzoek komt voort uit vragen over de invoering van Passend Onderwijs op de Ichthusschool in schooljaar 2014-2015. Vragen met betrekking over wat het team allemaal kan verwachten op het gebied van Passend Onderwijs en vragen over waar het team zich op moet richten om op een verantwoorde manier Passend Onderwijs te kunnen bieden vanaf schooljaar 2014-2015. Tevens was de vraag gesteld wat het team in de huidige onderwijssituatie al doet op het gebied van Passend Onderwijs. Daarnaast kwam de vraag naar boven in welke vaardigheden het team nog ondersteuning of begeleiding nodig heeft om Passend Onderwijs te kunnen bieden. Het onderzoek is daarom ook school-breed uitgevoerd zodat alle teamleden en directieleden voorzien zijn van een passende aanbeveling op het gebied van Passend Onderwijs. Ook is de vraag naar voren gekomen over wat er financieel nu beschikbaar is op het gebied van Passend Onderwijs en hoe dit er in de toekomst uit gaat zien. Gaan we er op vooruit of juist op achteruit qua financiën?

De samenstelling van de school

School:	Christelijke basisschool de Ichthusschool in Genemuiden
Aantal leerlingen:	244 waarvan 131 in de onderbouw en 113 in de bovenbouw
Samenstelling team:	16 leerkrachten en 1 IB'er (intern begeleider)
Directieleden:	1 directeur, 1 adjunct-directeur

De motivatie voor het onderwerp komt dus vanuit de vraag van het team Ichthusschool en de directie. De Ichthusschool is al gericht op zorgverbreding binnen de school. Probleemleerlingen worden al zoveel mogelijk op school gehouden. Er wordt veel gekeken naar de mogelijkheden van de kinderen, en aan de hand daarvan wordt voor ieder kind een passend onderwijsaanbod verzorgd.

Met de komst van het Passend Onderwijs zal er meer bij komen kijken dan nu. Nu kunnen veel zorgleerlingen nog terecht bij de IB'er. Wanneer er meer zorgleerlingen zullen worden aangemeld op de Ichthusschool, zal er ook meer gevraagd worden van de leerkrachten van het team. Momenteel kunnen zij de stroom van zorgleerlingen nog prima onder controle houden, maar ze weten niet precies wat ze kunnen verwachten na de invoering van Passend Onderwijs in 2014-2015.

Maar niet alleen de leerkrachten en het team van de Ichthusschool, maar ook de ouders zijn benieuwd naar wat hen te wachten staat. Zij weten ook niet goed wat te verwachten van Passend Onderwijs.

Door middel van een onderzoek met behulp van enquêtes die gehouden zijn onder het team van de Ichthusschool en onder de ouders van kinderen, gesprekken en observaties op school is een aanbeveling geschreven met punten waar de leerkrachten zich op moeten concentreren. Ouders weten aan de hand van deze aanbeveling ook waar ze rekening mee kunnen houden op het gebied van Passend Onderwijs vanaf schooljaar 2014-2015.

Theoretisch kader

Literatuurverdieping Passend Onderwijs: Inleiding

Hieronder wordt de theoretische kant van het Passend Onderwijs beschreven.

Passend Onderwijs is een onderwerp wat sinds 2010 een begrip is geworden. Om een optimaal resultaat uit dit onderzoek te halen is een literatuurverdieping rondom het onderwerp noodzakelijk. Nu volgt de rapportage omtrent het literatuuronderzoek en ontwikkelingen rondom Passend Onderwijs in het verleden, heden en toekomst, de voor- en nadelen van het nieuwe concept binnen het onderwijs en de meningen van diverse deskundige mensen op dit gebied.

Voor de totstandkoming van dit literatuuronderzoek is informatie opgedaan door middel van het lezen van handboeken, artikelen, praktijkbronnen en internetsites die gaan over het onderwerp Passend Onderwijs en de ontwikkelingen van dit nieuwe onderwijsbeleid.

Dit theoretisch kader wordt verwerkt in de enquêtes onder de leerkrachten en ouders. Ook het artikel voor de ouders zal bestaan uit informatie die voortgekomen is uit dit theoretisch kader. De theorie is ook van invloed bij het schrijven van een passende aanbeveling voor het team van de Ichthusschool.

Om u een specifiek beeld te geven van wat u inhoudelijk kunt verwachten in dit onderzoek, is hieronder aangegeven welke hoofdstukken worden behandeld in het theoretisch kader.

- Hoofdstuk 1: Wat is Passend Onderwijs?
- Hoofdstuk 2: Wat is de aanleiding voor de invoering van Passend Onderwijs?
- Hoofdstuk 3: Wat zijn de uitgangspunten van Passend Onderwijs?
- Hoofdstuk 4: Welke ontwikkelingen zijn er op politiek gebied over de invoering van Passend Onderwijs?
- Hoofdstuk 5: Wat houdt de zorgplicht voor scholen in?
- Hoofdstuk 6: Wat zijn de nadelige gevolgen van de verplichte invoering van Passend Onderwijs?
- Hoofdstuk 7: Hoe kunnen leerkrachten handelingsgericht werken in het Passend Onderwijs?

Hoofdstuk 1

Wat is Passend Onderwijs?

§1.1 Passend Onderwijs

Passend Onderwijs is onderwijs op maat voor ieder kind. Dit betekent dat elk kind onderwijs krijgt dat aansluit op zijn of haar talenten of beperkingen. Bij Passend Onderwijs wordt handelingsgericht gewerkt. (*Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs, Erik van Meersbergen en Peter de Vries, Utrecht, 2014*) Op welke manier handelingsgericht bijdraagt aan het vormgeven van Passend Onderwijs, is verderop beschreven in het theoretisch kader.

Veel leerlingen die vanwege een beperking extra ondersteuning nodig hebben, krijgen momenteel geen passend onderwijsaanbod. Het gaat dan om kinderen met leer- of ontwikkelingsproblemen, een ziekte, een handicap of een gedragsstoornis. Voor kinderen met meerdere, andere of bijzondere talenten is het ook niet vanzelfsprekend dat ze onderwijs op maat krijgen aangeboden op een reguliere basisschool. Om te garanderen dat alle kinderen onderwijs krijgen dat bij hun eigen niveau past werd per 1 augustus 2012 de zorgplicht ingevoerd. Dit komt er in het kort op neer dat scholen dan verantwoordelijk zijn voor een passend onderwijsaanbod aan elke leerling die wordt aangemeld of al staat ingeschreven bij de school.

Een passend onderwijsaanbod betekent dat het onderwijs en de ondersteuning die daarvoor nodig is moet aansluiten op de ontwikkeling en behoeften van het kind, de mogelijkheden van het personeel en de wensen van de ouders. (*www.balansdigitaal.nl, dossier passend onderwijs, wat houdt passend onderwijs in?*) Scholen stellen samen met het team een onderwijszorgprofiel op. Dit profiel dient aan te geven welke zorg en ondersteuning een school kan bieden, eventueel met hulp van externen.

Passend Onderwijs is dus een nieuw onderwijsbeleid dat van de grond moet komen en ingevoerd moet worden vanaf het schooljaar 2014-2015. (*www.rijksoverheid.nl, onderwerpen, passend onderwijs, 2014-2015*).

§1.2 Cursus “Kind op de Gang”

Het team van de Ichthusschool heeft een eendaagse cursus (*Kooij, Jos, Cursus Kind op de Gang, februari 2010*) gevolgd naar aanleiding van de aanstaande invoering van Passend Onderwijs. Het doel van deze cursus is om aan het eind van de dag met het team een concept te maken voor het onderwijszorgprofiel van de school. Het onderwijszorgprofiel van de school en de ambities met betrekking tot Passend Onderwijs worden in kaart gebracht. Hiermee kan het team zich een goed beeld vormen over hoe leerlingenzorg op school en op bovenschools niveau georganiseerd moet worden. Dankzij de cursus kwam er een duidelijker en completer beeld van de beperkingen waarmee het team van de Ichthusschool te maken heeft op het gebied van Passend Onderwijs, en waar het team aandacht aan moet besteden wanneer Passend Onderwijs wordt ingevoerd. Met de opgedane kennis kan er ook een duidelijker onderwijszorgprofiel gemaakt worden voor en door het team van de Ichthusschool.

§1.3 Zorgprofielen

In veel artikelen over Passend Onderwijs wordt gesproken over de meest uiteenlopende beperkingen. Hierdoor kan men soms verward raken. Om het overzichtelijk te maken en te houden voor u als lezer van dit onderzoek, is er een onderscheid gemaakt tussen vier categorieën. Deze staan hieronder beschreven:

Categorie A:

Kinderen met een beperking op het gebied van informatieverwerking

Onder deze categorie vallen kinderen met zintuiglijk, motorisch, somatisch gebied, verminderde instructiegevoeligheid, belemmering op paramedisch gebied, zelfredzaamheid, belemmering bij Algemeen Dagelijkse Levensverrichtingen.

Categorie B:

Kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen m.b.t. informatieverwerking

Onder deze categorie vallen kinderen met cognitieve beperkingen of juist cognitief uitzonderlijke mogelijkheden, problemen op grond van doorzettingsvermogen, belangstelling, werkhouding, passiviteit, aandacht, leerstijl en leerstrategie.

Categorie C:

Kinderen met problemen in het sociaal emotioneel functioneren

Onder deze categorie vallen kinderen met problemen in hun sociaal emotionele ontwikkeling, internaliserend of externaliserend probleemgedrag, functioneren in de groep, prestatie- en motivatieproblemen, emotionele instabiliteit.

Categorie D:

Kinderen met gedragsproblemen

Onder deze categorie vallen kinderen met agressief gedrag, onvoldoende sociale vaardigheden zoals manipuleren, onderhandelen, pesten, faalangst, aandachtvragen, tics, onrust, etc.

Door te categoriseren in samenwerking met “Kind op de Gang”, kreeg het team van de Ichthusschool meer vaardigheid in het beoordelen van verschillende casussen die aan bod komen (www.kindopdegang.nl/opbrengsten).

De categorieën komen terug in de enquête onder de teamleden en directieleden om te achterhalen hoeveel kinderen er van ieder categorie al onderwijs volgen op de Ichthusschool en in welke klassen deze kinderen zitten. Daarnaast wordt er in de enquête ook gebruik gemaakt van de categorieën om de behoefte van leerkrachten en directieleden naar extra cursussen per categorie te onderzoeken.

§1.4 Samenwerkingsverband

Het belang van professionele communicatie en een volwaardige samenwerking is belangrijk in het belang van het kind. (*Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs/ Handelingsgericht werken en eisen vanuit de omgeving, Erik van Meersbergen en Peter de Vries S, Utrecht, 2014*) Scholen werken daarom ook samen in een samenwerkingsverband om ieder kind een passende onderwijsplek te bieden.

In het basisonderwijs bestaat dit samenwerkingsverband uit de reguliere basisscholen, de sbo-scholen en de scholen voor speciaal onderwijs van cluster 3 en 4. (Cluster 3 bevat lichamelijk gehandicapte kinderen, zeer moeilijk lerende kinderen en langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap, of meervoudig gehandicapte kinderen die één van deze handicaps hebben. Cluster 4 bevat zeer moeilijk opvoedbare kinderen, kinderen met gedrag- en/of psychiatrische stoornissen, zoals ADHD, PDD-NOS, ODD, CD (Antisociale gedragsstoornis, klassiek autisme, Gilles de la Tourette en hechtingsproblematiek.)

De samenwerkingsverbanden zijn regionaal ingedeeld. In het geval van de Ichthusschool betreft dit scholen die aangesloten zijn bij Samenwerkingsverband Kampen (<http://swvkampen.nl>). Het voordeel van het regionaal indelen van samenwerkingsverbanden is dat er dan rekening wordt gehouden met:

- voorkeuren van regionale besturen
- geografische afbakening langs gemeentegrenzen
- de leerlingenstroom van primair naar voortgezet onderwijs en naar het speciaal onderwijs
- het aantal leerlingen in een samenwerkingsverband
- een gelijke indeling voor het primair onderwijs
- de afstemming met (jeugd)zorg en arbeidsmarktbeleid

Een samenwerkingsverband maakt onder meer afspraken over de begeleiding die de reguliere scholen bieden, welke kinderen een plek krijgen in het speciaal onderwijs en over het verdelen van ondersteuningsmiddelen.

De belangrijkste taak van een samenwerkingsverband is het opstellen van een ondersteuningsplan. Dit ondersteuningsplan wordt minimaal één keer in de vier jaar opgesteld en kan, indien nodig, tussentijds worden aangepast. Ook staan de schoolondersteuningsprofielen in het ondersteuningsplan. Dit profiel beschrijft welke ondersteuning de school kan bieden aan leerlingen die dat nodig hebben. Verder staat er in het ondersteuningsplan beschreven welk niveau van basisondersteuning de scholen moeten bieden. Met basisondersteuning worden de mogelijkheden bedoeld die een school kan gebruiken om ondersteuning in te zetten. Hierbij kunt u denken aan:

- het aanbod voor dyslectische kinderen of kinderen met dyscalculie
- de mogelijkheid om (aangepaste) ruimtes te gebruiken en hulpmiddelen voor leerlingen die dat nodig hebben
- methodes en/of programma's op gebied van sociale veiligheid en het voorkomen en aanpakken van gedragsproblemen
- een protocol voor medische handelingen

Hoofdstuk 2

Welke ontwikkelingen zijn er op politiek gebied over de invoering van Passend Onderwijs?

In oktober 2004 kwam er een kritische beschouwing op de huidige zorgstructuur van primaire basisscholen in Nederland. (*De staat van het Nederlandse onderwijs, J.H.W. Teeuwen, Utrecht, mei 2007*) In dit jaar zijn de bestaande voorzieningen binnen het onderwijs geëvalueerd. Hierin werden een aantal knelpunten gevonden:

- kinderen die thuis zitten of op wachtlijsten staan
- veel bureaucratie rond indicatiestelling
- onvoldoende aansluiting en samenwerking tussen de deelsystemen
- onvoldoende afstemming en samenwerking met (jeugd)zorg, etc.

De discussie over de beleidsvoornemens heeft geleid tot het concept Passend Onderwijs. Onder de titel “Herijking van de zorg” is het kabinet Balkenende IV intensief gaan overleggen met organisaties en onderwijssectoren. (*Vernieuwing van zorgstructuren in het primair en voortgezet onderwijs, Paul Zoontjes, Amsterdam, 2007*)

Naar aanleiding van deze ontwikkelingen vanaf 2004 heeft de minister in een beleidsnotitie het begrip “zorgplicht” geïntroduceerd. Dit komt in het volgende hoofdstuk aan de orde.

In het jaar 2005 heeft het kabinet de keuze gemaakt om op scholen Passend Onderwijs in te gaan voeren. Het realiseren hiervan is echter nog steeds aan de gang. In één van de beleidsbrieven van het nieuwe kabinet van mei 2007 naar voren dat er wordt gekozen voor een regionale aanpak. (*Brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart, Den Haag, mei 2007,*)

In juni 2009 heeft de staatssecretaris van onderwijs aangekondigd dat in de herfst van dat jaar de plannen rondom Passend Onderwijs werden bijgesteld. (*Algemeen Overleg Passend Onderwijs, Den Haag, juni 2009*) Niet op alle plaatsen slaagt men erin om leerlingen op de juiste plek te krijgen.

In de laatste brief aan de Tweede Kamer (*www.minocw.nl, ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap. Brief minister Rouvoet, maart 2010*) is de boodschap dat het controversieel verklaren van Passend Onderwijs gericht is op de behandeling van de regelgeving in de Tweede Kamer en niet op de inmiddels in gang gezette ontwikkelingen in het onderwijs. Belangrijke ontwikkelingen zoals de zorgplicht en de samenwerkingsverbanden gaan dus gewoon door.

In deze huidige situatie wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan (*www.passendonderwijs.nl, beleid passend onderwijs, passend onderwijs alles op een rij*):

- Het waarborgen en verspreiden van de expertise van het (voortgezet) speciaal onderwijs
- De positie en toerusting van de leraren, zodat zij passend onderwijs in de klas kunnen vormgeven
- De betrokkenheid van de gemeenten als partner bij de (regionale) uitwerking van Passend Onderwijs
- De versterking van de positie en begeleiding van ouders bij het beleid rond Passend Onderwijs en bij het vinden van een passende onderwijsplek voor hun kind.

Hoofdstuk 3

Wat is de aanleiding voor de invoering van Passend Onderwijs?

§3.1 Discussie

Sinds een aantal jaren heerst er in Nederland een discussie binnen de Tweede Kamer over de positie van leerlingen met een specifieke of extra onderwijsbehoefte.

(www.zoek.officielebekendmakingen.nl, Den Haag, augustus 2013) Deze kinderen worden ook wel de “zorgleerlingen” genoemd. De vraag is echter of het altijd haalbaar is om deze groep kinderen in de klas te houden, of dat het niet beter is dat deze doorgestuurd wordt naar het speciaal onderwijs of eventueel een andere oplossing te zoeken? Er zijn voorstanders voor het zo lang mogelijk in de klas houden van zorgleerlingen, maar er zijn ook genoeg tegenstanders die de voorkeur geven aan het plaatsen van deze groep kinderen op een school voor speciaal onderwijs. Dit is een discussie die momenteel nog steeds gaande is. Wat is wijsheid?!

Sinds eind jaren tachtig is er in Nederland naast de discussie over de positie van zorgleerlingen in het onderwijs nog een andere discussie opgekomen. Dit dilemma gaat over de groei van het speciaal onderwijs. Het aantal leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte nam de laatste jaren sterk toe en dit leidde tot vragen over de betaalbaarheid en beheersbaarheid van het aantal kinderen in het speciaal onderwijs. *(www.awt.nl, Ben Jongbloed en Carlo Salerno, december 2003)*

§3.2 Financiën

In 2003 ging de Rugzak van start, de leerling-gebonden financiering. De extra middelen die voor een kind met een handicap of stoornis nodig zijn om onderwijs te volgen, gaan als het ware in een rugzakje mee als het kind naar een reguliere school gaat. Een deel is bestemd voor school. Een ander deel is bestemd voor de begeleiding door een speciale school. Weer een ander deel is bedoeld voor bijvoorbeeld remedial teaching voor schrijven, lezen of rekenen. Als laatste krijgt de school ook extra geld voor het aanschaffen van extra leermiddelen als speciale lees- of rekenmethodes, speciale pennen of een aangepaste tafel. De invoering van de Rugzak moest ervoor zorgen dat minder leerlingen naar het speciaal onderwijs werden doorgestuurd. Nu is gebleken dat het aantal kinderen dat naar het speciaal onderwijs wordt gestuurd zelfs is gegroeid dat laatste jaren, moest er ingegrepen worden. *(www.cbs.nl, Webmagazine, Aad de Wit, december 2011)*

Meer kinderen in het speciaal onderwijs leidt namelijk tot meer uitgaven. Het doel van beheersbaarheid werd niet gehaald. De volgende maatregelen werden getroffen om de stroom van kinderen naar het speciaal onderwijs te verminderen: (*www.avs.nl, AVS, Utrecht, december 2013*)

- Er moet helder onderbouwd worden waarom een kind moest worden doorgestuurd naar het speciaal onderwijs. Vooral dat het kind geen profijt heeft van onderwijs volgen op het regulier onderwijs moet beter worden onderbouwd.
- Een duidelijk onderzoek naar een bekostigingsvorm voor met name cluster 4.
- Beter de noodzaak van het plaatsen van een kind in het speciaal onderwijs van een rugzakleerling. Als dit niet gebeurt, zullen de middelen in de rugzak worden verminderd.

Daarnaast zijn er verschillende projecten in zowel het primair, speciaal als ook het voortgezet onderwijs gestart om oplossingen te zoeken voor de positie van zorgleerlingen en de groei van het speciaal onderwijs in Nederland.

Een van de nadelen voor de basisscholen op financieel gebied is dat het budget wat de scholen normaal krijgen voor een rugzakleerling nu niet meer naar de basisschool zelf gaat, maar naar bovenscholen gaat. Dit betekent dat het geld nu evenredig wordt verdeeld over de scholen die zijn aangesloten bij dezelfde vereniging of hetzelfde samenwerkingsverband. Het heeft ook effect op de formatieruimte. De extra formatieruimte die een basisschool voorheen kreeg om rugzakleerlingen te begeleiden gaat ook naar bovenscholen en wordt net als het budget evenredig verdeeld over de scholen die zijn aangesloten bij dezelfde vereniging of bij hetzelfde samenwerkingsverband.

§ 3.3 De aanleiding

Het initiatief van de invoering van Passend Onderwijs zijn de knelpunten in de zorgstructuur van het onderwijs. De kinderen die extra zorg nodig hebben, ook wel zorgkinderen genoemd, vallen regelmatig tussen wal en schip. Het huidige zorgsysteem maakt dat scholen vaak onvoldoende of te laat een passend aanbod kunnen aanbieden. Er zijn zelfs veel kinderen met gedragsproblemen of een handicap die thuis zitten en dus helemaal geen onderwijs volgen. (*Documentaire: Altijd Wat, NCRV, Nederland 2, april 2014*) Een aantal kinderen met een specifieke zorg- en/of onderwijsbehoefte, aan wie wel een passend onderwijsaanbod gedaan kan worden, worden soms naar een school gestuurd die ver van de eigen woonplaats ligt. Dit is natuurlijk lang niet altijd het geval, maar het komt voor in Nederland. Dat kan consequenties hebben voor de integratie van het kind in de eigen woonwijk, omdat het kind geen leeftijdsgenootjes ontmoet. Bovendien is een lange reistijd voor het kind maar ook voor de ouders niet aangenaam. (*www.ouders.net, passend onderwijs*)

Regels die betrekking hebben op zorgstructuur blijken vaak erg ingewikkeld te zijn. Daardoor wordt het proces om vroegtijdig een passend onderwijsaanbod aan te kunnen bieden, vaak verlengd.

Naast de zojuist genoemde knelpunten is de bekostiging van onderwijs voor zorgleerlingen te ingewikkeld, doordat er niet duidelijk is wie waar nu precies verantwoordelijk voor is.

Bovendien vond er een flinke groei plaats in het aantal kinderen met een indicatie voor het speciaal onderwijs. Het aantal zogenaamde zorgleerlingen groeide van 80.000 leerlingen in 1997 naar ruim 100.000 in 2007.

Dat zou leiden tot hoge kosten, waardoor de huidige zorgstructuur tot en met het jaar 2005 te duur zou worden. (*www.passendonderwijs.nl*, Bert Minne, Dinand Webbink, Henry van der Wiel, *Zorg om leerlingen, Een blik op beleid, aantal en kosten van jonge zorgleerlinge*, 2010) Reden genoeg dus om een nieuwe zorgstructuur te ontwikkelen die Passend Onderwijs mogelijk maakt.

Hoofdstuk 4

Wat zijn de uitgangspunten van Passend Onderwijs?

Passend Onderwijs houdt in dat elk kind een passend aanbod aan onderwijs(zorg) moet krijgen, het liefst zo dicht mogelijk bij zijn of haar eigen leefomgeving. De essentie van Passend Onderwijs is het uitbreiden van de kansen op de beste ontwikkeling voor ieder kind. Het gaat hier om het leveren van maatwerk in het onderwijs voor zowel de kinderen die extra zorg nodig hebben, als ook voor de kinderen die zonder extra zorgondersteuning onderwijs volgen. Passend Onderwijs richt zich dus niet alleen op zorgleerlingen, maar op ieder kind.

§4.1 De uitgangspunten

Om een beeld te geven van wat er nu precies verstaan wordt onder maatwerk in het onderwijs en de voorwaarden voor de invoering van Passend Onderwijs, heeft het kabinet Balkende IV, 2007-2010, daar een ontwikkelingsverband voor opgesteld. Hieronder staat een overzicht van de uitgangspunten van Passend Onderwijs. (www.kvlo.nl, *Onderwijs, Bo, Passend Onderwijs*, Mirjam Appelman, juni 2008)

Kind Centraal

Het kind moet centraal staan. Dat houdt in dat het onderwijsaanbod moet worden afgestemd op de behoeften van elk kind afzonderlijk.

Optimale plaatsing

Door overleggen tussen het schoolbestuur en de ouders moet een kind op een school worden geplaatst waar de mogelijkheden van het kind het meest tot zijn of haar recht kunnen komen. Dat hoeft niet binnen het reguliere onderwijs of het speciale onderwijs te zijn, maar het kan ook gerealiseerd worden door middel van tussenvormen.

Goede kwaliteit van onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs moet goed zijn, zodat ouders erop kunnen vertrouwen dat het onderwijs van de juiste kwaliteit is.

Bekwaamheid leerkrachten

Leerkrachten moeten voldoende bekwaam zijn om Passend Onderwijs in de klas te realiseren.

Goede afstemming zorgaanbod

Het zorgaanbod van de school en de jeugdzorg voor kinderen die ondersteuning nodig hebben, moeten goed op elkaar afgestemd zijn. Hiermee wordt bedoeld dat de onderlinge communicatie goed verloopt en dat beide instanties precies weten welke specifieke zorg de zorgleerling nodig heeft.

Handelingsgerichte indicatiestelling

Het proces van indicatiestelling moet meer handelingsgericht zijn. Dit betekent dat het antwoord moet geven op de vraag wat we met deze leerling willen bereiken in het onderwijs en wat we daarvoor nodig hebben.

Uitgaven extra zorg

De uitgaven voor de extra zorg die nodig is voor het kind moet wel te managen zijn door de overheid.

Middelen voor werken in de klas

De middelen die beschikbaar zijn voor zorgleerlingen en die vrijkomen door de invoering van Passend Onderwijs moeten vooral ten goede komen aan het primaire proces: dus ten behoeve van het werken in de klas.

§4.2 Hulpmiddelen

Om in het Passend Onderwijs gericht te werken, zijn er middelen ontwikkeld die dagelijks zijn te gebruiken door leerkrachten. Deze hulpmiddelen zijn onderverdeeld in 3 groepen (*Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs, Hoofdstuk 7 Instrumenten, Erik van Meersbergen en Peter de Vries, Utrecht, 2014*):

- **Groep A: Hulpmiddelen die behulpzaam zijn bij het vormgeven van handelingsgericht werken binnen het Passend Onderwijs.**
Deze hulpmiddelen geven de leerkracht een duidelijk overzicht in de onderwijsbehoeften van het kind. Hierbij wordt ook gekeken naar het gedrag en de werkhouding van de leerling en hoe de onderwijsbehoeften daarop moeten worden afgestemd. Groepsplannen zijn hier ook een onderdeel van.
- **Groep B: Hulpmiddelen die inzetbaar zijn bij het afstemmen van de onderwijsbehoeften.**
Deze hulpmiddelen kunnen worden ingezet op het pedagogische vlak. Het geeft de leerkracht niet alleen richtlijnen voor het aanleren en oefenen van leerstof, maar ook op het gebied van waarderen en belonen. Daarnaast biedt het de leerkracht hulp bij het klassenmanagement en hoe de leerkracht om zou kunnen gaan met verschillende types gedragsproblemen.
- **Groep C: Hulpmiddelen die voor het team inzetbaar zijn om Passend Onderwijs binnen de school vorm te geven.**
Deze hulpmiddelen biedt het team richtlijnen over het communiceren met ouders over de gang van zaken op school met betrekking tot handelingsgericht werken en Passend Onderwijs. Daarnaast is er ook een format voorhanden voor een teamvergadering over de uitgangspunten van handelingsgericht werken. Ook is er een competentielijst aanwezig die het team kan gebruiken om te zien in hoeverre de leerkrachten competenties beheersen om handelingsgericht te werken, of in welke competenties leerkrachten extra hulp of begeleiding nodig zijn.

In bijlage 4 vindt u de hulpmiddelen waarvan de Ichthusschool gebruik maakt in het huidige onderwijs en die ook gebruikt kunnen worden wanneer Passend Onderwijs is ingevoerd.

Hoofdstuk 5

Wat houdt de zorgplicht voor scholen in?

§5.1 De zorgplicht

De zorgplicht is vanaf 1 augustus 2014 een verplichting voor het schoolbestuur van een school om een passend onderwijszorgaanbod te leveren voor alle leerlingen. Dat houdt in dat alle kinderen die behoefte hebben aan extra ondersteuning in het onderwijs een passende plaats en passende ondersteuning krijgen. Kort omschreven houdt de zorgplicht het volgende in:

“Ieder schoolbestuur heeft de verantwoordelijkheid een passend onderwijszorgarrangement aan te bieden aan iedere leerling die zich bij een school van schoolbestuur aanmeldt of bij een school van dat bestuur is ingeschreven. Als een school een bepaald arrangement niet zelf in huis heeft, moet het bestuur van die school in samenwerking met besturen die dit arrangement wel kunnen aanbieden zorgen dat de leerling dat onderwijsarrangement aangeboden krijgt, met een gemotiveerde doorverwijzing.” (Ministerie OCW: ‘Vernieuwing zorgstructuren in het funderend onderwijs’, september 2005)

Of de zorgplicht op de juiste manier wordt uitgevoerd komt straks toe aan de taken van de inspectie. (Didactief, nummer 5, , “Zorgplicht lost problemen niet op”, mei 2007)

Drie belangrijke aspecten in de beantwoording of er van een passend onderwijsaanbod kan worden gesproken zijn:

- de ontwikkeling van het kind
- de mogelijkheden van het onderwijspersoneel
- de wensen van de ouders van het kind

§5.2 Onderwijszorgprofiel

Alle scholen moeten samen met hun personeel een onderwijszorgprofiel opstellen. In dit profiel beschrijven scholen welke basiszorg zij bieden en welke gespecialiseerde zorg zij kunnen bieden. Deze zorg kan intern zijn, maar het kan ook hulp van derden zijn. Binnen dit profiel worden naast bovenstaande beschrijving ook afspraken vastgelegd over ondersteuning en de bevordering van de deskundigheid op pedagogisch en didactisch gebied van het personeel, die nodig is om het onderwijszorgprofiel te kunnen realiseren. Leerkrachten moeten namelijk een aanpassing maken in hun manier van lesgeven. De leerkrachten zijn gewend aan het geven van individuele, specialistische begeleiding maar kunnen vanaf volgend schooljaar te maken krijgen met meerdere (grotere) verschillen in de klas.

Leraren zullen hierin begeleid moeten worden. Door een duidelijk beeld te maken van de mogelijkheden, ambities en grenzen van het team wordt een basis gelegd voor het verantwoord inzetten van de deskundigheid van de leerkrachten.

§5.3 Een dekkend aanbod van onderwijszorg

Het schoolbestuur legt het opgestelde onderwijszorgprofiel voor aan het samenwerkingsverband waar zij deel van uitmaakt. Het samenwerkingsverband van scholen en (jeugd)zorg, in het geval van de Ichthusschool het Samenwerkingsverband Kampen, organiseert op basis van de onderwijszorgprofielen die zij van scholen verkrijgen een dekkend aanbod van onderwijszorg.

Wat houdt nu een dekkend aanbod van onderwijszorg in? Dit bestaat uit:

- de onderwijszorgprofielen van de scholen;
- de speciale bovenschoolse voorzieningen binnen het samenwerkingsverband;
- en de afspraken met het (voortgezet) speciaal onderwijs

Het onderwijszorgprofiel van de school wordt ter instemming voorgelegd aan de medezeggenschapsraad (MR) van de school. Dit moet via de schoolgids gecommuniceerd worden aan de ouders en andere partijen, zoals de oudercommissie, van de school.

Ook moeten schoolbesturen via de Wet “Passend Onderwijs” (*Wet Passend Onderwijs, Den Haag, J. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart, november 2012*), samen gaan werken met partners in de jeugdhulpverlening. Dit is noodzakelijk om passende onderwijs- en zorgarrangementen te bieden voor leerlingen met meervoudige complexe problematiek. De samenwerking van schoolbesturen met derden vormt hiermee een onderdeel van de zorgplicht. (*www.passendonderwijs.nl, beleid passend onderwijs, “2010 Uitwerking Zorgplicht”*)

Het samenwerkingsverband moet in een zorgplan publiceren hoe zij hun dekkende aanbod van onderwijszorg organiseren. Hierin staan ook afspraken over de handelingsgerichte diagnostiek en de besteding van zorgmiddelen. De inspectie heeft tot taak te controleren of de zorgplicht van schoolbesturen en het dekken van het aanbod van het samenwerkingsverband correct wordt uitgevoerd.

Hoofdstuk 6

Wat zijn de gevolgen van de verplichte invoering van Passend Onderwijs voor ouders van het kind met een beperking?

In voorgaande hoofdstukken heeft u de inhoud van Passend Onderwijs kunnen lezen. Daarbij is voornamelijk gekeken naar wat er verandert in de manier van onderwijs geven. Maar wat zijn de gevolgen van de verplichte invoering van Passend Onderwijs voor ouders van het kind met een beperking?

De voor- en nadelen voor ouders van het kind met een beperking

Voor de ouders van zorgleerlingen verandert er wel degelijk het een en ander. Dit kan enerzijds voordelig maar anderzijds ook nadelig zijn. In een artikel van de BOSK, een vereniging voor het kind met een beperking en hun ouders, staat mooi weergegeven wat deze voor- of nadelen voor de ouders nu zijn. (<http://www.bosk.nl>, wat betekent onderwijs voor ons, Jacqueline Schuiling, Utrecht, maart 2012)

Zo was het	Zo wordt het
<i>U vraagt een indicatie aan voor extra ondersteuning, waarmee uw kind onderwijs kan (blijven) volgen.</i>	<i>De indicatie is afgeschaft. U stapt zonder indicatie naar de school van uw keuze.</i>
<i>U krijgt die indicatie als uw kind voldoet aan bepaalde criteria. Die criteria zijn in heel Nederland hetzelfde.</i>	<i>Alle scholen in een bepaalde regio moeten zich aansluiten bij een samenwerkingsverband. Elk samenwerkingsverband stelt zelf criteria op.</i>
<i>Krijgt u een indicatie, dan kunt u kiezen voor een speciale school of voor een reguliere school met een rugzakje (extra geld en begeleiding).</i>	<i>Het samenwerkingsverband beslist of uw kind naar een speciale of een reguliere school gaat. En hoeveel geld de school krijgt voor de ondersteuning van uw kind.</i>
<i>Kiest u voor regulier onderwijs, dan zoekt u een school waar uw kind terecht kan. Scholen zijn niet verplicht uw kind aan te nemen.</i>	<i>Scholen zijn samen verplicht alle kinderen met een handicap een plek te geven. Maar zij bepalen ook naar welke school uw kind gaat.</i>
<i>De school maakt samen met u een plan en moet daarbij rekening houden met uw wensen. Hoe kan uw kind het best onderwijs krijgen? Waar zal de school extra aan werken en hoe gebeurt dat? Dat heet een 'handelingsplan'.</i>	<i>Elk kind op een reguliere school krijgt een standaardprogramma. Heeft uw kind extra ondersteuning nodig? Dan stelt de school een 'ontwikkelingsperspectief' op, waar u het zo veel mogelijk mee eens bent. Uw instemming is echter niet langer noodzakelijk.</i>
<i>Bij verschil van inzicht over toelating, het handelingsplan of de besteding van het rugzakje, kunt u de hulp inroepen van een onafhankelijke bemiddelaar.</i>	<i>Bij verschil van inzicht kunt u zich wenden tot een landelijke geschillencommissie die uitspraken doet over toelating, verwijdering en ontwikkelingsperspectief.</i>

Hoofdstuk 7

Hoe kunnen leerkrachten handelingsgericht werken in het Passend Onderwijs?

Er zijn leerkrachten die handelingsgericht werken vooral zien als een toename van de werkdruk die al zo hoog is. Andere leerkrachten gaan juist enthousiast op onderzoek uit naar de mogelijkheden binnen de school en het team. Deze verschillen van mening kunnen ook plaatsvinden binnen een team. (*Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs*, Erik van Meersbergen en Peter de Vries, Utrecht, 2014)

§7.1 Handelingsgericht werken binnen Passen Onderwijs

Handelingsgericht werken gebeurt ook binnen het Passend Onderwijs. Passend Onderwijs heeft uitgangspunten die aansluiten op de punten van handelingsgericht werken. Een definitie van handelingsgericht werken:

“Handelingsgericht werken is een werkwijze om het onderwijs aan en de begeleiding van alle leerlingen in het onderwijs te verbeteren. Het concretiseert een visie op doeltreffende leerling-begeleiding in het perspectief van effectief adaptief onderwijs. Bij handelingsgericht werken is sprake van een planmatige manier van werken, waarbij de onderwijsprofessional de zeven uitgangspunten toepast.” Bron: *Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs*, Pameijer, Van Beukering en De Lange, 2009

Hieronder staan de uitgangspunten van Passend Onderwijs en de uitgangspunten van handelingsgericht werken in een schema naast elkaar:

Domeinen	Uitgangspunten PO	Uitgangspunten HGW
Ouders	Ouders actiever betrokken en meer zeggenschap	Constructief samenwerken met ouders
Leerlingen	Kind centraal, verschil in aanbod: uitdagend, flexibel, gevarieerd	Onderwijsbehoeften van leerlingen staan centraal, elk kind is uniek
Indiceren	Handelingsgericht indiceren: wat kan het kind wel en welke ondersteuning is dan gewenst?	Uitgaan van kansen en mogelijkheden, onderwijsbehoeften staan centraal, uitgaan van transactioneel denkkader
Kwaliteit	Kwaliteitsimpuls, professionalisering leraren, opbrengstgericht werken, aandacht voor kwaliteit van primair proces. Verhoging kwaliteit opleiding	De leraar doet ertoe: handelt als professional, doelgericht werken, systematisch en transparant werken, cyclus van HGW (waarnemen-begrijpen-plannen-uitvoeren)
Samenwerken met externen	Ketensamenwerking en afstemming	Constructief samenwerken met externen

Bron: *Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs*, Erik van Meersbergen en Peter de Vries, Utrecht, 2014

§7.2 Standaarden handelingsgericht werken binnen Passend Onderwijs

Waar in het huidige onderwijs nog vaak wordt gekeken naar wat de leerling mankeert en hoe ze deze leerling op een passend plek krijgen, is bij handelingsgericht werken, en Passend Onderwijs ook, de vraag wat deze leerling nodig heeft en hoe de school ervoor kan zorgen dat het kind deze zorg krijgt. Hoe creëer je als school een passend plek voor deze leerling binnen de groep? Leraren zullen meer moeite hiervoor moeten doen in plaats van moeilijk doen. Er moet als leerkracht gezocht worden naar kansen en mogelijkheden die afgestemd worden op de onderwijsbehoeften van het kind. Er moet constructief worden samengewerkt en leraren moeten plantmatig werken en doelgericht zijn. De basishouding van een leerkracht vraagt bij handelingsgericht werken dus bijna hetzelfde als bij Passend Onderwijs.

De standaarden van plantmatig handelingsgericht werken binnen Passend Onderwijs staan hieronder aangegeven: (*Handelingsgericht werken in passend onderwijs*, Erik van Meersbergen en Erik de Vries, Utrecht, 2014)

Standaarden plantmatig handelingsgericht werken binnen passend onderwijs

- Leraren verkennen en benoemen de onderwijsbehoeften van leerlingen onder andere door observatie, gesprekken en het analyseren van toetsen
- Leraren bekijken en bespreken de wisselwerking tussen de leerling, leraar, de groep en de leerstof om de onderwijsbehoeften te begrijpen en daarop af te stemmen
- Leraren reflecteren op hun eigen rol en het effect van het eigen gedrag op het gedrag van leerlingen, ouders en collega's.
- Leraren zijn zich bewust van de grote invloed die zij op de ontwikkeling van hun leerlingen hebben
- Alle teamleden zoeken, benoemen en benutten de sterke kanten en interesses van de leerlingen, de leraren, de ouders en het schoolteam.
- Leraren werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen.
- Leraren werken samen met ouders. Ze betrekken hen als ervaringsdeskundige en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak.
- Leraren benoemen uitdagende maar reële SMART-doelen voor de lange en voor de korte termijn. Deze doelen worden gecommuniceerd en geëvalueerd met leerlingen, ouders en collega's.
- Leraren werken met een groepsplan waarin ze de doelen en de aanpak voor de groep, subgroepjes en mogelijk een individuele leerling beschrijven.
- Leraren bespreken minstens drie keer per jaar hun vragen betreffende het opstellen, uitvoeren en realiseren van hun groepsplannen met de intern begeleider.
- De onderwijs- en begeleidingsstructuur is voor eenieder duidelijk. Er zijn heldere afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer.
- Alle teamleden zijn open en transparant naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan wordt of is. Motieven en opvattingen worden daarbij inzichtelijk gemaakt.

§7.3 Handelingsgericht werken onderdeel van Passend Onderwijs

Helder is dat handelingsgericht onderdeel is van Passend Onderwijs, ondanks dat hier en daar verschillen zijn in woorden en uitgangspunten soms anders worden geformuleerd. Waar het eigenlijk op neerkomt, is dat wanneer een school aandacht besteedt aan handelingsgericht werken, dit van groot belang kan zijn bij de realisatie van Passend Onderwijs. Op de Ichthusschool wordt ook nu al handelingsgericht gewerkt. Zo worden ouders al betrokken bij het onderwijs en is er sprake van nauw contact met ouders. Wekelijks worden ouders op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen via de mail. Er wordt ook al gewerkt met groepsplannen waarbij het kind centraal staat. Voor ieder kind is een gericht plan opgesteld. Ook wordt er nu binnen de scholenvereniging Accrete, waarbij de Ichthusschool is aangesloten, overlegd en samengewerkt om voor ieder kind onderwijs op maat te kunnen bieden.

Ieder kind onderwijs op maat bieden geldt niet alleen voor zorgleerlingen of kinderen met een rugzakje. Ook hoogbegaafde kinderen moet een school onderwijs op maat kunnen bieden. Voor 1985 werd niet veel aandacht geschonken naar de invloed van de omgeving op hoogbegaafde kinderen. Na 1985 veranderde dit. De leerkracht, de leeromgeving, ouders en ontwikkelingsgelijken kregen meer ruimte om van invloed te zijn op de ontwikkeling van hoogbegaafde kinderen. *(Passend Onderwijs voor begaafde leerlingen, Sylvia Drent en Eleonoor van Gerven, Assen, 2012)*

Op de Ichthusschool is hier ook op ingespeeld en is sinds schooljaar 2012-2013 de Plusklas opgestart. Iedere donderdag zitten deze leerlingen bij elkaar in de Plusklas en krijgen les op hun eigen niveau met meer uitdaging dan in het reguliere onderwijs. Ouders worden hier nauw bij betrokken zodat het kind thuis ook wordt gestimuleerd om zich verder te ontwikkelen.

Door deze Plusklas is de Ichthusschool ook beter voorbereid om onderwijs op maat te bieden aan hoogbegaafde leerlingen wanneer Passend Onderwijs volgend schooljaar wordt ingevoerd.

Conclusie theoretisch kader

Zorgplicht

Door de invoering van de zorgplicht zijn de scholen zelf verantwoordelijk voor een passend onderwijsaanbod aan elke leerling die wordt aangemeld of al staat ingeschreven bij de school. Dit houdt in dat alle kinderen die behoefte hebben aan extra ondersteuning in het onderwijs een passend plaats en passend ondersteuning krijgen. Oftewel: Passend Onderwijs.

Cursus en bijscholing

Scholen moeten door de invoering van Passend Onderwijs een onderwijszorgprofiel opstellen waarin staat welke basiszorg zij bieden en welke gespecialiseerde zorg zij kunnen bieden. De cursus "Kind op de Gang" helpt directieleden en leerkrachten bij het opstellen van zo'n profiel. Niet alleen krijgt het team hierdoor een duidelijk beeld over de organisatie van de leerlingenzorg, maar ook een overzicht van de beperkingen van het team zelf op het gebied van Passend Onderwijs, en dus op welke gebieden het team bijscholing nodig heeft.

Gevolgen voor ouders

De theorie wijst uit dat de verplichte invoering van Passend Onderwijs vanaf schooljaar 2014-2015 genoeg teweeg heeft gebracht en gaat brengen. Niet alleen voor leerkrachten maar ook voor ouders gaat er heel wat veranderen. De ouders worden bij Passend Onderwijs wel nauw betrokken bij het hele schoolproces maar hebben niet meer zoveel de eindverantwoordelijkheid als voorheen. Ouders kunnen nog wel hun voorkeuren aangeven, en hier zal absoluut rekening mee gehouden worden, maar de school kiest in overleg met het samenwerkingsverband een school uit die het beste past bij het kind.

Samenwerkingsverband

Het samenwerkingsverband speelt dadelijk een belangrijke rol in het Passend Onderwijs. Financieel wordt het anders verdeeld dan voorheen. Waar scholen eerder voor iedere leerling met een rugzakje een budget kregen om zo zelf te bepalen welke ondersteuning wordt ingezet, bepaalt nu het samenwerkingsverband dit. Zij verdelen het budget evenredig over de aangesloten scholen, wat voor de ene school gunstiger uit kan pakken dan de ander. Omdat een samenwerkingsverband regionaal is, is de kans dat een kind ver van huis onderwijs moet volgen een stuk minder dan voorheen.

Discussies

Politiek gezien heeft de invoering van Passend Onderwijs nogal wat discussies losgemaakt. Onderling in de Tweede Kamer is deze discussie nog steeds gaande. Er is een groep voorstanders om zorgleerlingen zolang mogelijk in het regulier onderwijs te houden, en er is een groep die deze leerlingen het liefst naar een school zien gaan waar speciaal onderwijs wordt gegeven.

Maar juist de groei van kinderen met een indicatie voor het speciaal onderwijs is een aanleiding geweest voor de invoering van Passend Onderwijs. Financieel leidde dit tot hoge kosten waardoor de huidige zorgstructuur te veel geld zou gaan kosten.

Hulpmiddelen

Tevens is duidelijk dat er voldoende hulpmiddelen beschikbaar zijn om leerkrachten op weg te helpen bij het vormgeven van Passend Onderwijs. De Ichthusschool maakt al gebruik van een deel van deze hulpmiddelen.

Handelingsgericht werken

Daarnaast is ook naar voren gekomen dat handelingsgericht werken onderdeel is van Passend Onderwijs. Op de Ichthusschool wordt ook in het huidig onderwijs al handelingsgericht gewerkt.

Financieel

Verder is duidelijk dat er veel minder geld beschikbaar is dan een aantal jaren geleden. In vergelijking met 2010, toen de overheid ook al Passend Onderwijs wou invoeren, is er in 2014 € 300 miljoen minder beschikbaar om Passend Onderwijs te realiseren.

(<http://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2012/02/Financi%C3%A5le-handreiking-VO-versie-2-1-16-januari-2012.pdf>)

Daarnaast is het budget dat scholen eerder per zorgleerling met een rugzak kregen naar bovenschools gegaan, en wordt evenredig verdeeld over de scholen die zijn aangesloten bij hetzelfde samenwerkingsverband.

Onderzoek Ichthusschool

In dit deel van het afstudeeronderzoek staat de Ichthusschool centraal. Herin is onderzoek gedaan naar de volgende onderzoeksvraag:

De onderzoeksvraag

“In hoeverre wordt er al Passend Onderwijs geboden op de Ichthusschool en waarin moet het team nog begeleiding en ondersteuning krijgen om Passend Onderwijs op een verantwoorde manier te bieden vanaf schooljaar 2014-2015?”

Hoe kan het team ervoor zorgen dat leerlingen met een beperking of specifieke onderwijsbehoefte zo goed mogelijk worden opgevangen binnen het regulier onderwijs?

Hiervoor is onderzoek gedaan naar de volgende onderdelen:

Hoe wordt er in de individuele klassen al gewerkt met (vormen van) Passend Onderwijs.

Door erachter te komen in hoeverre leerkrachten individueel al werken met (vormen van) Passend Onderwijs, kan gekeken worden welke leerkracht dit al veel of juist weinig doet. Er kan dan rekening gehouden worden met eventuele bijscholing wanneer wordt geconcludeerd dat een leerkracht niet of nauwelijks werkt met (vormen van) Passend Onderwijs. En eventueel kan een leerkracht die juist veel op deze manier werkt, bijdragen in de ontwikkeling van collega's die deze manier van werken minder beheersen.

Het huidige onderwijsbeleid op de Ichthusschool en: Wat doet de Ichthusschool reeds op gebied van Passend Onderwijs?

Om te achterhalen waar het team ondersteuning in nodig heeft wanneer Passend Onderwijs wordt ingevoerd, is het nuttig om te onderzoeken wat het team al wel doet op het gebied van Passend Onderwijs. Over welke middelen beschikt het team al? Dit kan namelijk meegenomen worden in het onderwijszorgprofiel dat het team moet opstellen.

Enquête onder de teamleden van de Ichthusschool over hoe zij denken over het toekomstige beleid en in hoeverre zij nu te maken hebben met zorgleerlingen, en een enquête onder ouders waarin wordt gevraagd om hun mening over Passend Onderwijs.

De mening van teamleden is belangrijk om zo een duidelijk overzicht te krijgen over degenen die dagelijks moeten werken met Passend Onderwijs, hierover denken. Ook is het van belang om te onderzoeken hoeveel zorgleerlingen er al op school zijn, in welke klassen zij zitten en onder welke categorie zij vallen. Daarnaast is in de enquête onder de teamleden gevraagd naar de behoefte om cursussen of begeleiding op het gebied van Passend Onderwijs. In de enquête voor de ouders is gevraagd naar hun mening over de verplichte invoering van Passend Onderwijs. Het is namelijk van belang om ouders nauw te betrekken bij het schoolproces, en door ook hen te vragen om een mening wordt hier in het onderzoek gehoor aan gegeven.

Onderzoeksopzet

De onderzoeksvraag is een praktijkvraag omdat een concrete school, in dit geval dit Ichthusschool, problemen heeft met het in kaart brengen van een verandering binnen het onderwijs, namelijk de invoering van het Passend Onderwijs vanaf schooljaar 2014-2015. De school heeft geen duidelijk overzicht in hoeverre het team al Passend Onderwijs biedt en welke ondersteuning nodig is om Passend Onderwijs op de juiste manier aan bieden. De opbrengst van het onderzoek telt voor de Ichthusschool. *(Basisprincipes praktijkonderzoek, Hoofdstuk 1: Onderzoeken: wat is dat?, Frits Harinck, Apeldoorn, 2006)*

De doelgroepen

De doelgroepen zijn het team van de Ichthusschool, (directie, leerkrachten, IB 'er) en de ouders van de leerlingen. Door middel van een enquête onder het team van de Ichthusschool en een enquête onder de ouders, gesprekken met de directeur en bovenbouwcoördinator van de Ichthusschool en observaties in de verschillend bouwen op school is onderzoek gedaan naar de onderzoeksvraag. (zie enquêtes in bijlage 1) Er is gekozen voor het afnemen van enquêtes omdat: dit een realistisch beeld geeft van de alledaagse werkelijkheid, bij herhaalde afname van de enquête dezelfde uitslag naar voren zal komen en omdat op deze manier een goed beeld kan worden geschetst van de visie van leerkrachten en de mening van ouders over Passend Onderwijs. *(Basisprincipes praktijkonderzoek, Hoofdstuk 4: Onderzoeken: een methodische aanpak, Frits Harinck, Apeldoorn, 2006)*, De keuze om gesprekken met directieleden te gebruiken is ook omdat zij dagelijks te kampen hebben met de aankomende invoering van Passend Onderwijs en zij precies weten op welke manier er al onderwijs wordt aangeboden op school. De opbrengsten uit de enquêtes brengen ook in kaart welke visie het team heeft en hoe de ouders denken over de invoering van Passend Onderwijs.

Aan het eind van het onderzoek is een duidelijk beeld van wat de leerkrachten en ouders kunnen verwachten op het gebied van Passend Onderwijs, in hoeverre al Passend Onderwijs wordt gegeven op de Ichthusschool en welke aanpassingen/begeleiding/ondersteuning nodig is om Passend Onderwijs op een verantwoorde manier te bieden.

Het doel

Het doel van de onderzoeksvormen is het schrijven van een aanbeveling voor de Ichthusschool, die zij kunnen gebruiken in het opstellen van hun onderwijszorgprofiel.

Hoofdstuk 8

Het huidige onderwijsbeleid op de Ichthusschool en het onderzoek naar wat de Ichthusschool reeds doet op het gebied van Passend Onderwijs

De Ichthusschool is één van de Accrete scholen die al veel zorgleerlingen ‘binnen huis’ houdt. (Accrete is de scholengemeenschap waar de Ichthusschool aan verbonden is). Dit betekent niet dat het team hier op voorhand “zinnig” mee omgaat, maar het feit is dat zij wel hun uiterste best doen om deze groep leerlingen onderwijs te bieden. Op de Ichthusschool wordt er op de Ichthusschool al handelingsgericht gewerkt wat bijdraagt om straks vorm te geven aan Passend Onderwijs. Uitgangspunten van handelingsgericht werken komen in de praktijk namelijk ook veel overeen met de uitgangspunten van handelingsgericht werken zoals eerder beschreven is. Ook zijn er veel hulpmiddelen beschikbaar op de Ichthusschool die gebruikt kunnen worden in het Passend Onderwijs.

§8.1 Het huidige beleid

Voor een juiste benaming van het huidige onderwijsbeleid is naar aanleiding van verschillende interviews met de directeur niet één beleid gevonden dat ook maar precies aansluit met wat de Ichthusschool momenteel doet. Uit de interviews bleek namelijk dat de Ichthusschool in principe al deels begonnen is met het bieden van Passend Onderwijs. Dit blijkt mede uit het feit dat het team van de Ichthusschool al op veel gebieden handelingsgericht werkt. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt met Klassenplan waardoor ieder kind onderwijs krijgt op zijn eigen niveau. Daarnaast wordt in elke klas gebruik gemaakt van groepsplannen waar voor ieder kind apart een leerlijn wordt uitgestippeld. Het is natuurlijk niet geheel te omschrijven als Passend Onderwijs zorgbeleid, maar er wordt al wel degelijk veel gedaan op het gebied van Passend Onderwijs. Naast deze interviews is onder de teamleden een enquête gehouden. (De enquête is terug te vinden in de bijlage)

§8.2 Methode

Er is gekozen voor gesprekken met teamleden en enquêtes omdat er op deze manier een duidelijk beeld naar voren komt van de mening van de teamleden. Zij krijgen immers vanaf schooljaar 2014-2015 dagelijks te maken met Passend Onderwijs. Hun mening wordt ook meegenomen in het opstellen van een onderwijszorgprofiel. Bevragen is geschikt voor het achterhalen van feitelijke gegevens over de invoering van Passend Onderwijs, maar ook voor meningen en ervaringen. Om doelmatig te zijn is gekozen voor zeven gestructureerde (gesloten) vragen en omdat er ook onderzoek wordt gedaan naar meningen en ervaringen, is gekozen voor drie semigestructureerde (open) vragen.

Om de verschillende problematiek in kaart te brengen zodat er een duidelijker beeld ontstaat met wat voor soort problemen we te maken kunnen hebben, zijn de categorieën gebruikt die het team ook heeft gebruikt tijdens de cursus “Kind op de Gang”. (*Cursus Kind op de Gang, Kooij, Jos, februari 2010*) Dit gaf iets meer inzicht met welk soort problemen we te maken hebben. De ‘problemen’ die

binnen een bepaalde oorzaak gezocht kunnen worden, zoals bijvoorbeeld problemen die veroorzaakt worden door gedrag of sociaal emotionele problemen, hebben we tot één categorie laten behoren.

§ 8.3 Hulp die het team momenteel wel kan bieden

Wat duidelijk werd uit onder andere de interviews met de directeur en tijdens de teamvergaderingen is dat de Ichthusschool al aan kinderen met verschillende problemen een passend zorgarrangement kan bieden. Op de Ichthusschool werken ze al sinds 2010 met groepsplannen. Van alle Accrete scholen is gebleken dat de Ichthusschool samen met nog een school binnen de vereniging het meest capabel is als het gaat om de hulp en begeleiding aan kinderen met speciale onderwijsbehoeften. De leerkrachten op de Ichthusschool kunnen de volgende kinderen met speciale onderwijsbehoeften zelf in de klas hulp bieden:

Uit categorie B, informatieverwerking:

- Kinderen met onrust- en concentratieproblemen
- Kinderen met leerproblemen
- Kinderen met astma
- Kinderen met lees- en taalproblemen en dyslexie

Uit categorie D gedragsproblemen:

- Kinderen met tics, zoals bijvoorbeeld Gilles de la Tourette
- Kinderen met ADHD
- Kinderen met PDD-NOS

§8.4 Hulp die het team momenteel niet kan bieden

Eerder is genoemd wat het team van de Ichthusschool (samen met de Intern Begeleider die voor twee dagen per week werkzaam is op de school) al doet op gebied van Passend Onderwijs. Dit kan opgenomen worden in het onderwijszorgprofiel van de Ichthusschool. Er is gekeken naar de vele verschillende problemen waar je als school mee te maken kunt hebben of krijgen. Uit iedere categorie die beschreven is, zijn er wel beperkingen / problemen waar de Ichthusschool op dit moment geen hulp aan kan bieden. Voorbeelden van deze beperkingen die door het team genoemd werden zijn:

Uit categorie A, Informatieverwerving:

- Kinderen die blind zijn
- Kinderen met slechthorendheid, met als gevolg forse spraak- en taalproblemen

Uit de vraag waarom de Ichthusschool deze kinderen dan geen zorg kan bieden blijkt dat ze op dit moment daarvoor te weinig specifieke deskundigheid binnen de school hebben.

Uit categorie B, informatieverwerking:

- Kinderen met een ernstig verstandelijke handicap met een IQ lager dan 70.
(<http://www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/ziekten-en-aandoeningen/psychische-stoornissen/verstandelijke-handicap/wat-is-een-verstandelijke-handicap/>)
- Kinderen met het Downsyndroom

De reden voor het feit dat het team op de Ichthusschool deze kinderen niet kan of wil begeleiden is dat deze kinderen teveel één op één begeleiding vragen en dit mist nog in de school.

Uit categorie C, sociaal emotioneel:

- Kinderen met een non-verbale leerstoornis

Dit houdt in dat in kinderen non-verbale informatie, als ze deze al oppakken, verkeerd interpreteren. Wanneer ze non-verbale informatie wel oppakken, weten ze hier daarna niet mee om te gaan. Oogcontact is voor kinderen met deze stoornis ook lastig.

Uit categorie D, gedragsproblemen:

- Kinderen met een reactieve hechtingsstoornis

Dit houdt in dat kinderen die aan deze stoornis lijden er niet in slagen om zich emotioneel te hechten aan hun ouders of anderen die voor hen zorgen. De oorzaak hiervan kan liggen in verwaarlozing of mishandeling (geestelijk of lichamelijk), maar kan ook ontstaan als het kind niet voldoende de gelegenheid krijgt om emotionele banden te vormen. Bijvoorbeeld wanneer hij/zij regelmatig andere verzorgers krijgt. Ook voor kinderen met reactieve hechtingsstoornissen ontbreekt de deskundigheid en het personeel.

§ 8.5 Interview met directeur en bovenbouwcoördinator

In een interview met de directeur en de bovenbouwcoördinator is het volgende naar voren gekomen over hun visie over de gevolgen van meer cluster-/zorgleerlingen in de klas.

Vraag: Hoe kijken jullie aan tegen de groei van het aantal cluster-/zorgleerlingen in de klas?

Directeur en bovenbouwcoördinator: *“De groei van het aantal cluster-/zorgleerlingen in een klas kan van twee kanten bekeken worden. Kinderen kunnen hierdoor leren om te gaan met kinderen die erg verschillend zijn wat weer van pas kan komen in hun latere leven.”*

Vraag: Maar waar ligt hierbij de grens? Wanneer heeft de groei van het aantal cluster-/zorgleerlingen in de klas een negatief effect op de andere kinderen in de klas?

Directeur: *“Van leerkrachten wordt verwacht dat ze extra aandacht schenken aan cluster-/zorgleerlingen, waardoor reguliere leerlingen kunnen ondersneeuwen en te weinig aandacht krijgen. De leerkracht is verplicht om meer aandacht aan een cluster-/zorgleerlingen te geven om de*

leerlingen te kunnen voorzien in hun onderwijsbehoeften. Daardoor kan de begeleiding aan reguliere leerlingen tekort schieten. Dit heeft niet alleen een negatief effect op de leerlingen, maar ook op de leerkracht. Dit negatieve effect van meer cluster-/zorgleerlingen in de klas is nog realistischer, omdat wegens bezuinigingen de 'extra handen' in de klas er niet meer of in mindere mate zijn. Hierbij kan gedacht worden aan het inzetten van onderwijsassistenten, interne begeleiders en pedagogische medewerkers. Door de groei van cluster-/zorgleerlingen in de klas kan er ook onrust ontstaan in de klas wat weer een negatief effect heeft op de prestaties van de kinderen. Nog een gevolg zou kunnen zijn dat kinderen minder goed functioneren in een klas met meer cluster-/zorgleerlingen."

Vraag: Is er ook een nadeel bij meer cluster-/zorgleerlingen in de klas voor de cluster-/zorgleerlingen zelf?

Bovenbouwcoördinator: "De kinderen worden vaker apart gezet dan de reguliere leerlingen. Dit kan op latere leeftijd kunnen leiden tot uitsluiting en de kinderen kunnen minder verbintenis voelen met de maatschappij. Ook kunnen de cluster-/zorgleerlingen een onzeker gevoel krijgen. Ze kunnen zich minderwaardig gaan voelen en de gedachte bij zichzelf ontwikkelen 'anders' te zijn dan de reguliere kinderen uit de klas."

§8.6 Onderzoek Kohnstamm Instituut

Het Kohnstamm Instituut uit Amsterdam heeft ook onderzoek gedaan naar de gevolgen van cluster-/zorgleerlingen in het regulier onderwijs. Hieronder een greep uit de resultaten van dit onderzoek:

Prestaties

"Cluster-/zorgleerlingen presteren gemiddeld wel lager op toetsen dan reguliere leerlingen, maar scoren wel hoger dan cluster-/zorgleerlingen op speciale scholen. Het aantal cluster-/zorgleerlingen in de klas, op een reguliere school, heeft geen negatief effect op de prestaties van zowel cluster-/zorgleerlingen als de reguliere leerlingen."

Loopbaanverloop

"Het verloop van de loopbaan van cluster-/zorgleerlingen in het reguliere basisonderwijs verloopt minder gunstig dan de loopbaan van reguliere leerlingen. De cluster-/zorgleerlingen doubleren vaker of krijgen langer kleuterbasonderwijs."

(http://www.kohnstammstituut.uva.nl/rapporten/beschrijving/ki896.htm#.U6GvdvI_suc, Amsterdam, juni 2013)

§8.7 Hulpmiddelen voor Passend Onderwijs

Om Passend Onderwijs vorm te geven zijn hulpmiddelen ontworpen voor leerling en leerkracht die helpen om handelingsgericht te werken. Deze hulpmiddelen zijn, zoals te lezen is op pagina 14, verdeeld in drie groepen. Op de volgende pagina staat per groep beschreven welke hulpmiddelen reeds beschikbaar zijn voor het team van Ichthusschool, omdat het hier al van in bezit is, en die ook inzetbaar zijn om Passend Onderwijs vorm te geven: *(zie bijlage 4 voor de formats)*

Groep A: *Hulpmiddelen die behulpzaam zijn bij het vormgeven van handelingsgericht werken binnen het Passend Onderwijs.*

Hulpmiddel	Gebruik
Hulpblad met onderwijsbehoeften (per vakgebied).	X
Hulpblad interventiekader handelingsgericht werken voor de individuele leerling	X
Hulpblad met groepsplan voor de groepen 1 tot en met 8	V
Hulpblad met groepsoverzicht	V
Hulpblad zelfreflectie voor leerkrachten	X

Groep B: Hulpmiddelen die inzetbaar zijn bij het afstemmen van de onderwijsbehoeften.

Hulpmiddel	Gebruik
Hulpblad met aandachtspunten basaal pedagogisch optreden	V
Hulpblad “Een goed begin van het jaar”, gericht op klassenmanagement	V
Hulpblad met regels en afspraken	V
Hulpblad met richtlijnen voor straffen en belonen	V
Hulpblad met het direct instructie model	V
Hulpblad met leerkrachtvaardigheden	X
Hulpblad met typen gedragsproblemen	V

Groep C: Hulpmiddelen die voor het team inzetbaar zijn om Passend Onderwijs binnen de school vorm te geven.

Hulpmiddel	Gebruik
Hulpblad “Communiceren met ouders”	V
Hulpblad met uitgangspunten teambespreking over Passend Onderwijs en handelingsgericht werken	X

Hoofdstuk 9

Analyse enquêtes team Ichthusschool en ouders

§9.1 Uitwerking enquête onder de teamleden

Hieronder vindt u de uitwerking van de enquête die gehouden is onder de teamleden van het team Ichthusschool. In de bijlage vindt u de enquête. In totaal hebben er 13 teamleden meegedaan aan deze enquête waarvan 3 uit de bovenbouw, 5 uit de middenbouw en 5 uit de onderbouw.

Vraag 1

Bent u werkzaam in de onder-, midden- of bovenbouw?

Vraag 2

Passend Onderwijs houdt in dat je als school voor ieder kind een passend onderwijszorgaanbod aanbiedt. Wordt er in uw klas al gewerkt met (vormen) van Passend Onderwijs? Denk hierbij bijvoorbeeld aan kinderen met een aparte leerlijn, kinderen met een rugzakje/indicatie rugzakje of kinderen met een handelingsplan.

Onderbouw

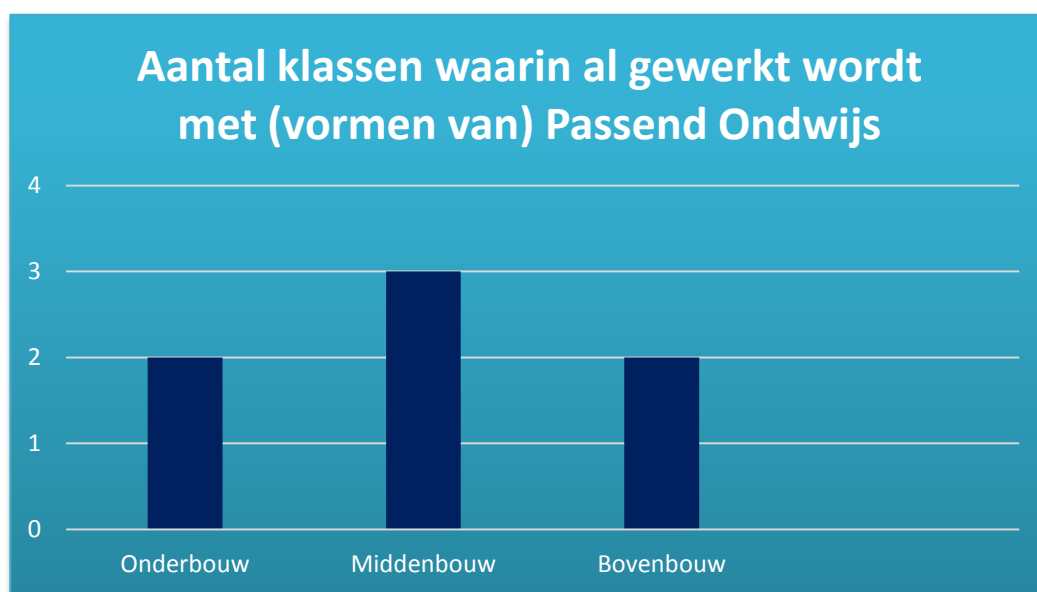
In groep 1 zit één zorgleerling met een rugzak, in groep 2 zitten twee zorgleerlingen met een rugzak en wordt gewerkt met een aparte leerlijn voor zover dat mogelijk is in groep 2.

Middenbouw

In groep 4 wordt gewerkt met handelingsplannen en aparte leerlijnen. In groep 5 en 6 zitten zorgleerlingen met een rugzak. In groep 3 wordt niet gewerkt met (vormen van) Passend Onderwijs.

Bovenbouw

In groep 7 wordt gewerkt met handelingsplannen en zitten kinderen met een rugzak en in groep 8 zit een leerling met een aparte leerlijn.

Figuur 1.1 Aantal klassen waarin al gewerkt wordt met (vormen van) Passend Onderwijs

Vraag 3

In het kader van Passend Onderwijs wordt er gestreefd naar het zoveel mogelijk behouden van kinderen op reguliere scholen. Hoeveel zorgleerlingen met een rugzakje/indicatiezakje heeft u op dit moment in uw groep?

Onderbouw

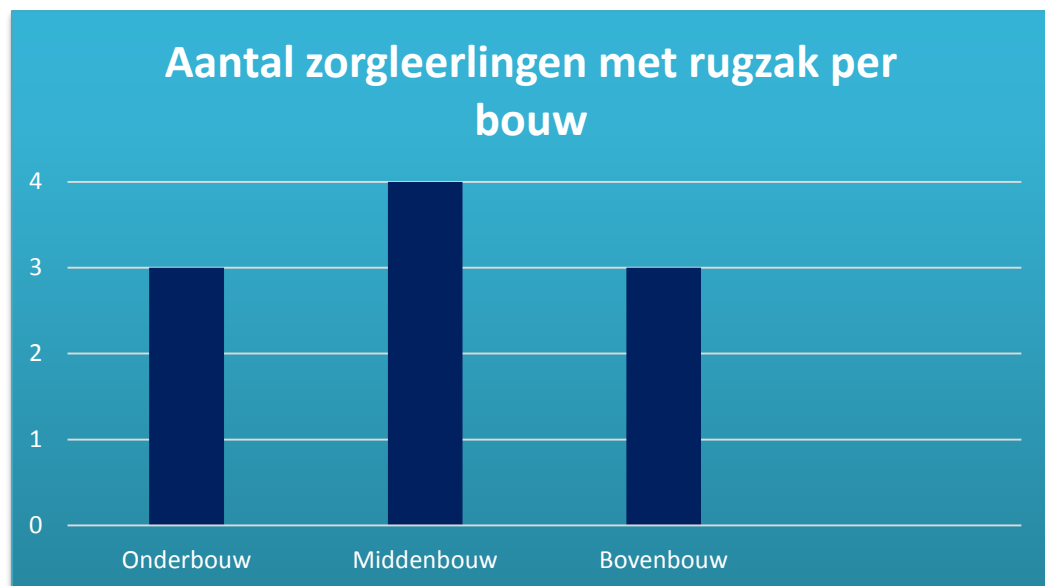
In groep 1 zit één zorgleerling met een rugzakje. In groep 2 zitten twee zorgleerlingen met een rugzak.

Middenbouw

Alleen in groep 5 zitten 3 zorgleerlingen. Groep 3 en 6 hebben beiden 1 zorgleerling met een rugzakje in de klas. In groep 3 zitten dus geen zorgleerlingen met een rugzak.

Bovenbouw

In de bovenbouw zit alleen in groep 7 één zorgleerling met een rugzak.

Figuur 1.2, Aantal zorgleerlingen per bouw

Vraag 4

Hoeveel zorgleerlingen met een handelingsplan heeft u op dit moment in uw groep?

Onderbouw

Het aantal zorgleerlingen met een handelingsplan in de onderbouwgroepen varieert erg, van 0 tot 3 a 4 per groep.

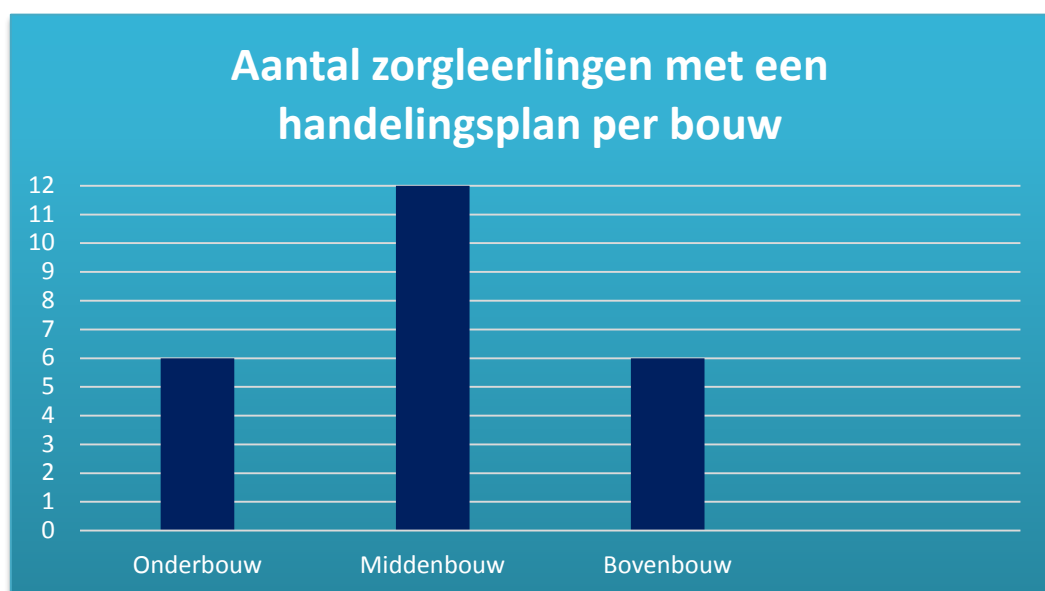
Middenbouw

Het aantal zorgleerlingen met een handelingsplan in de middenbouwgroepen is gemiddeld 3 tot 4 per groep.

Bovenbouw

Het aantal zorgleerlingen met een handelingsplan in de bovenbouwgroepen is gemiddeld 3 tot 4 per groep.

In de middenbouw zitten duidelijk de meeste zorgleerlingen met een handelingsplan.

Figuur 1.3, Aantal zorgleerlingen met een handelingsplan per bouw

Vraag 5

Zou u hieronder het aantal zorgleerlingen dat behoort tot een bepaalde categorie willen invullen?

Zie figuur 1.4 voor de aantallen.

Onderbouw

De zorgleerlingen komen uit de categorie A, B en D. Het zijn dus kinderen met een beperking op het gebied van informatieverwerving, kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen met betrekking tot informatieverwerking en kinderen met gedragsproblemen.

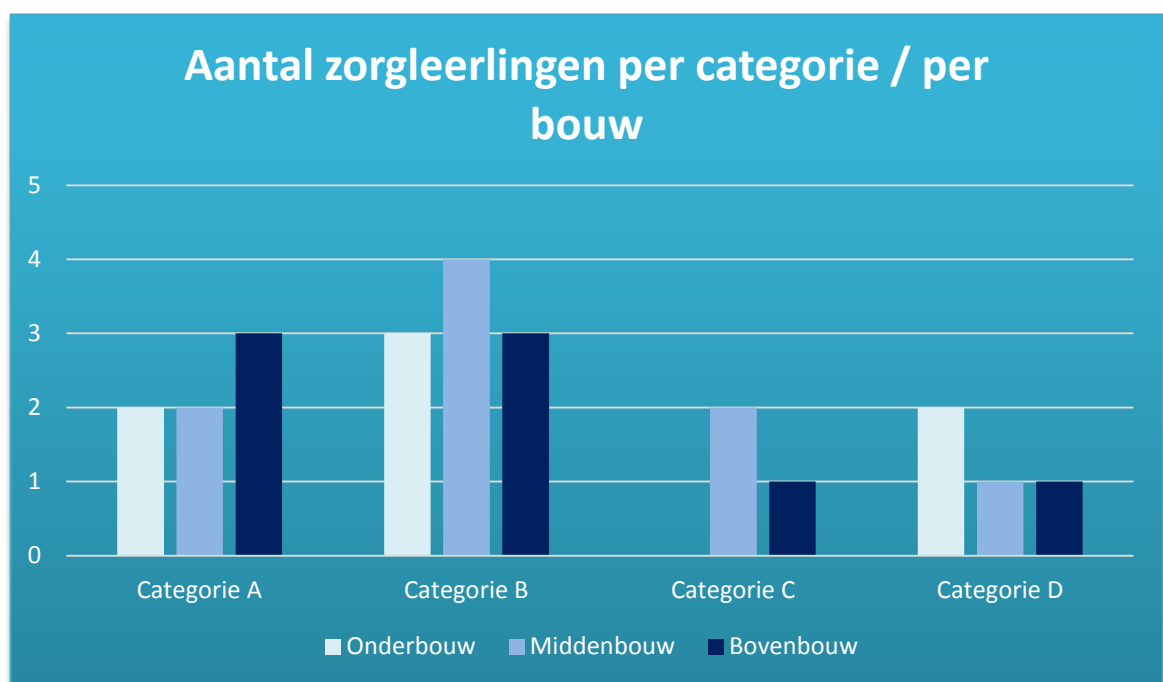
Middenbouw

De zorgleerlingen hebben problemen in alle categorieën. Meer dan de helft van de zorgleerlingen zijn kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen met betrekking tot informatieverwerking.

Bovenbouw

Deze zorgleerlingen hebben problemen in alle categorieën. Verreweg het merendeel heeft een beperking op het gebied van informatieverwerving en –verwerking.

Duidelijk is dat de meeste zorgleerlingen uit de categorieën A en B komen.

Figuur 1.4, Aantal zorgleerlingen per categorie / per bouw

Vraag 6

De zorgplicht brengt met zich mee dat meer kinderen uit het Speciaal Onderwijs weer terugkomen in het reguliere basisonderwijs. Om te zorgen voor optimale begeleiding voor deze kinderen kunt u op verschillende manieren hulp krijgen. Hieronder kunt u aangeven waar u straks, of eventueel nu al, behoefte aan hebt op gebied van het begeleiden van zorgleerlingen in uw klas? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

Onderbouw

In de onderbouw hebben alle leerkrachten aangegeven straks behoefte te hebben aan kleinere klassen, ambulante hulp en cursussen die gericht zijn op specifieke problemen om zodoende de zorgleerlingen optimaal te kunnen begeleiden.

De meerderheid geeft ook aan graag een onderwijsassistent te willen in de klas. Ook kwam er uit de enquête dat er behoefte is aan specifiek materiaal voor bepaalde zorgleerlingen.

Middenbouw

Door alle leerkrachten aangegeven in de groepen 3, 4 en 5 is dat ze behoefte hebben aan onderwijsassistenten in de klas. Ook geeft de meerderheid aan veel baat te hebben bij ambulante hulp en specifieke cursussen. De helft van de leerkrachten wenst kleinere klassen. Eén van de leerkrachten in de middenbouw geeft aan minder niet-lesgebonden taken te willen.

Bovenbouw

In de bovenbouwgroepen geven de leerkrachten aan behoefte te hebben aan kleinere klassen, cursussen, onderwijsassistenten en ambulante hulp. Ambulante hulp is vooral gewenst om adviezen te krijgen van mensen die ervaring hebben met het begeleiden van zorgleerlingen in de specifieke categorieën.

Vraag 7

Indien u heeft aangegeven cursussen / scholing voor omgang met specifieke problemen te willen volgen, aan welke cursus(sen) uit de genoemde categorieën (zie uitleg categorieën boven vraag 5) zou u dan behoefte hebben? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

Onderbouw

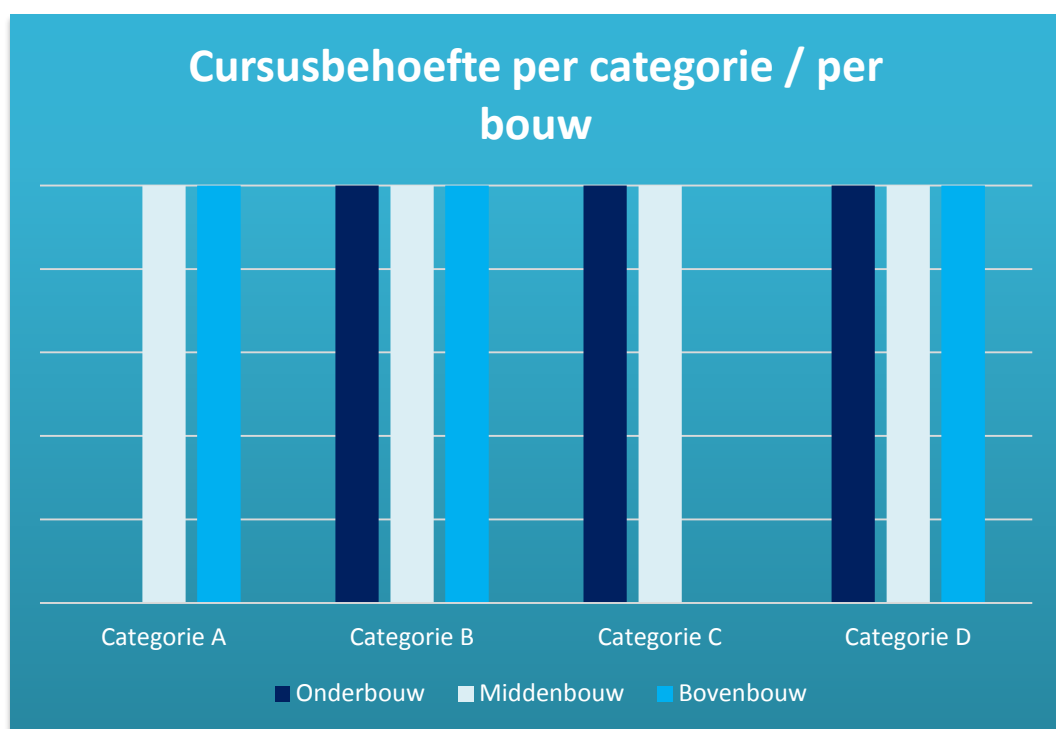
In de onderbouwgroepen is er behoefte aan cursussen in de categorieën B, C en D. Vooral de vraag naar cursussen voor kinderen met gedragsproblemen is groot.

Middenbouw

In de middenbouwgroepen is er behoefte aan cursussen in alle categorieën. Ook hier is de behoefte aan cursussen voor kinderen met gedragsproblemen het grootst.

Bovenbouw

In de bovenbouwgroepen is er behoefte aan cursussen in de categorieën A, B en D.

Figuur 1.5, Cursusbehoefte per categorie / per bouw

Vraag 8

Passend Onderwijs past binnen de pedagogische visie van de Ichthusschool. Passend Onderwijs zal dankzij het invoeren van de zorgplicht in de praktijk verplicht gerealiseerd moeten worden. Niet alleen op aandringen van de inspectie maar ook van de directie. Denkt u dat de invoering van Passend Onderwijs op de Ichthusschool met ingang van augustus 2014 haalbaar is?

Onderbouw

Alle leerkrachten in de onderbouw denken dat het haalbaar is om vanaf het schooljaar 2014-2015 Passend Onderwijs te bieden op de Ichthusschool. De leerkrachten uit deze groepen uiten wel hun zorgen. De klassen worden steeds groter en het aantal kinderen met extra behoefte aan begeleiding groeit ook. De tijd en energie moet ergens vandaag komen en leerkrachten die werken in grote klassen met sowieso 3 niveaus en daarnaast nog kinderen op een eigen leerlijn zijn al erg druk bezet. Er moet daarvoor wel meer begrip van 'bovenaf' komen.

Middenbouw

Eén van de vier leerkrachten in de middenbouwgroepen denkt dat Passend Onderwijs vanaf het schooljaar 2014-2015 niet haalbaar is, vanwege te veel onrust en wisselingen in het team. De anderen denken dat het haalbaar is. Deze leerkrachten geven aan dat we al op de goede weg zijn wat het aanbieden van Passend Onderwijs betreft, maar dat speciale leer- en gedragsproblemen nog niet heel veel voorkomen. We doen al wel veel met specifieke leerlingen. Ook rustige leerlingen moeten we niet vergeten te 'zien', zodat deze niet ondersneeuwen.

De middenbouw leerkrachten geven aan dat het wel haalbaar is maar er meer handen in de klas moeten komen om Passend Onderwijs zo goed mogelijk te kunnen organiseren.

Bovenbouw

De leerkrachten van de bovenbouw denken dat het haalbaar is om Passend Onderwijs in ieder geval al gedeeltelijk in te laten voeren. Op dit moment wordt al de nodige zorg geboden aan bepaalde leerlingen. Eén van de leerkrachten geeft wel aan dat wanneer het aantal zorgleerlingen gaat toenemen is er extra hulp en kennis nodig.

Van alle leerkrachten in alle bouwen, is één leerkracht van mening dat Passend Onderwijs niet haalbaar is vanaf schooljaar 2014-2015.

Vraag 9

Wat is naar uw mening de beste keus om zich als Ichthusschool op te richten? Brede zorg, wat inhoudt dat onderwijs wordt geboden aan kinderen uit alle categorieën, of beperkte zorg wat inhoudt dat er onderwijs wordt geboden aan één of een paar categorieën?

Onderbouw

In de onderbouw zijn de leerkrachten van mening dat we moeten inzetten op het bieden van beperkte zorg. Het zou volgens hen in ieder geval verstandig zijn om hiermee te beginnen, je in bepaalde problemen te specificeren en vervolgens je zorgprofiel proberen uit te breiden. Toch wordt er aangegeven dat we al best veel kinderen met verschillende 'handicaps' binnen de school hebben en die kunnen we al goed begeleiden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan dyslexie, ADHD, ASS, hoogbegaafdheid, concentratieproblemen en lichte gedragsproblemen. Ze noemen hierbij als minpuntje dat de groepsgrootte en de combinatieklassen hier negatieve invloed op hebben. De leerkrachten uit deze groepen vinden dat je moet kiezen waar je goed in bent en wat je met je team kan realiseren. Dat doen ze liever dan overal 'halfbakken' wat van af weten.

In de onderbouw heerst ook een bepaalde onzekerheid over gebrek aan materialen, ervaring en know-how bij ernstige handicaps en gedragsproblemen. Ze vragen zich af of we kinderen met een lichamelijke beperking (bijv. blind/doof/spastisch) wel goed kunnen helpen.

Middenbouw

Ook in de middenbouw vinden de leerkrachten dat we beperkte zorg moeten bieden en ons hierbij moeten specialiseren in 1 of 2 categorieën. De reden hiervoor is dat het meer rust biedt voor zowel de leerkrachten als ook de leerlingen.

De leerkrachten van deze groepen geven ook aan dat ze bang zijn dat door de grote groepen kinderen zullen ondersneeuwen. Ze denken dat een brede zorg alleen gerealiseerd kan worden met een onderwijsassistent.

Bovenbouw

De bovenbouw leerkrachten vinden dat we ons moeten richten op een beperkt onderwijsaanbod. Ze benadrukken hierbij dat we als team onze capaciteiten goed in de gaten moeten houden en die inzetten op onze kwaliteiten. Dit moet goed worden afgestemd met elkaar en wellicht blijkt dan dat we ons breder kunnen oriënteren in de toekomst.

Alle leerkrachten vinden dat de Ichthusschool zich eerst moet richten op een beperkt zorgaanbod. De voorkeur gaat hierbij naar een beperkt zorgaanbod voor zorgleerlingen die vallen onder de categorieën A en B.

Vraag 10

Is Passend Onderwijs te realiseren vanaf schooljaar 2014-2015 op de Ichthusschool?

Onder-, midden- en bovenbouw

Alle leerkrachten uit zowel de onder-, midden-, als ook de bovenbouw denken dat het te realiseren is om Passend Onderwijs te bieden op de Ichthusschool. Over het realiseren hiervan per bouw wordt door iedereen aangegeven dat het makkelijker is om Passend Onderwijs te organiseren in de onderbouw. Hiervoor worden verschillende redenen gegeven:

- als men in de onderbouw begint kunnen we langzaam meegroeien
- kinderen met gedragsproblemen zijn volgens een paar leerkrachten in de onderbouw nog wel te handelen, in de bovenbouw worden ze vaak groter en sterker
- de niveaus in de bovenbouw liggen wat verder uit elkaar, waarbij er ook nog eens een enkeling op een eigen leerlijn werkt
- in de onderbouw kun je makkelijker flexibel werken
- in de onderbouw heb je vaker meer handen in de klas (o.a. stagiaires)
- de onderbouw is meer op spel gericht, de bovenbouw doet daarentegen meer een beroep op de zelfstandigheid van kinderen

De volgende suggesties worden gedaan om de invoering van Passend Onderwijs te optimaliseren:

- het team wil mogelijkheden krijgen om extra scholing te volgen, bijv. cursussen volgen om zich zo te specialiseren in bepaalde problemen
- het team heeft hulp nodig in de vorm van extra handen in de klas
- het team wil de invoering het liefst stapsgewijs realiseren
- het team wil in de bovenbouw vooral ambulante begeleiders, omdat zij specifieke tips kunnen geven over hoe om te gaan met....
- het team wenst veel hulp en begeleiding bij specifieke gevallen

§9.2 De voor- en nadelen voor directieleden en leerkrachten

Voor directieleden en leerkrachten verandert er veel. Ook dit heeft de nodig gevolgen voor hen. En ook zij hebben te maken met voor en nadelen. Door middel van een interview tijdens een teamvergadering konden alle teamleden een voor- en nadeel benoemen. Hieronder staan de voor- en nadelen van de verplichte invoering van Passend Onderwijs door de ogen van de directieleden en leerkrachten van de Ichthusschool.

Voordelen van Passend Onderwijs vanuit de directieleden en leerkrachten:

- Biedt mogelijkheden voor de versterking van zorgcapaciteiten van scholen
- Regionale samenwerking tussen scholen
- Leerkrachten en Intern Begeleiders staan er niet alleen voor, ze krijgen ondersteuning en adviezen van ambulante begeleiders, maatschappelijk werkers en hulpverleners uit de (jeugd)zorg
- Snelle en afgestemde routes voor het verkrijgen van indicaties voor speciaal onderwijs en jeugdzorg
- Er wordt een regionaal loket voor Passend Onderwijs ingericht die:
 - ✓ toegang en informatie biedt voor ouders en scholen
 - ✓ zicht heeft op leerlingenstromen en budgettering
 - ✓ indicaties afgeeft en zorg toewijst

Nadelen van Passend Onderwijs vanuit de directie en leerkrachten van de school:

- De kwaliteit op didactisch en pedagogisch gebied van het onderwijs is niet altijd optimaal, dat moet dus sterk verbeterd worden.
- De leerkracht wordt aan de ene kant minder belast door nauwe samenwerking met hulpinstellingen, maar aan de andere kant wordt het aantal zorgleerlingen in de klas hoogstwaarschijnlijk groter, waardoor de leerkracht misschien handen tekort komt in de klas.
- De betrokkenheid van teams en individuele leraren worden benadrukt maar leerkrachten in het primair onderwijs komen nu vaak al tijd en handen tekort.
- Meer leerkrachten / onderwijsassistenten nodig in de klas waardoor er minder formatieruimte overblijft.
- Klassenmanagement; het ligt eraan hoeveel zorgleerlingen je als leerkracht in je klas gaat krijgen, maar hoe ga je om met de organisatie van een voor jou nieuwe en moeilijkere klas waarin de problemen heel wisselend kunnen zijn? Coöperatieve werkvormen zullen bijvoorbeeld met meer zorgleerlingen in de klas lastiger te organiseren zijn. Ook het lesgeven op verschillende niveaus en meer kinderen in de klas met compleet andere leerlijnen zal een hele uitdaging zijn voor leraren om te organiseren.

- Leerkrachten hebben vaak onvoldoende kennis over leerlingen met beperkingen en weten te weinig over hun mogelijkheden.
- Financieel gaat de basisschool er op achteruit. Het geld voor rugzakleerlingen gaat naar bovenschools toe en wordt verdeeld over de scholen die zijn aangesloten bij dezelfde vereniging. Budgetten worden evenredig verdeeld over het land. Iedere regio krijgt naar verhouding evenveel middelen voor ondersteuning, ongeacht of de school daadwerkelijk deelneemt aan het samenwerkingsverband. Daarnaast hebben we nog te maken met bezuinigingen, bijvoorbeeld bij het rugzakbudget. Hier wordt voor ruim € 80 miljoen bezuinigd. (<http://www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2012/02/Financi%C3%ABle-handreiking-VO-versie-2-1-16-januari-2012.pdf>)

§9.3 Uitwerking enquête ouders

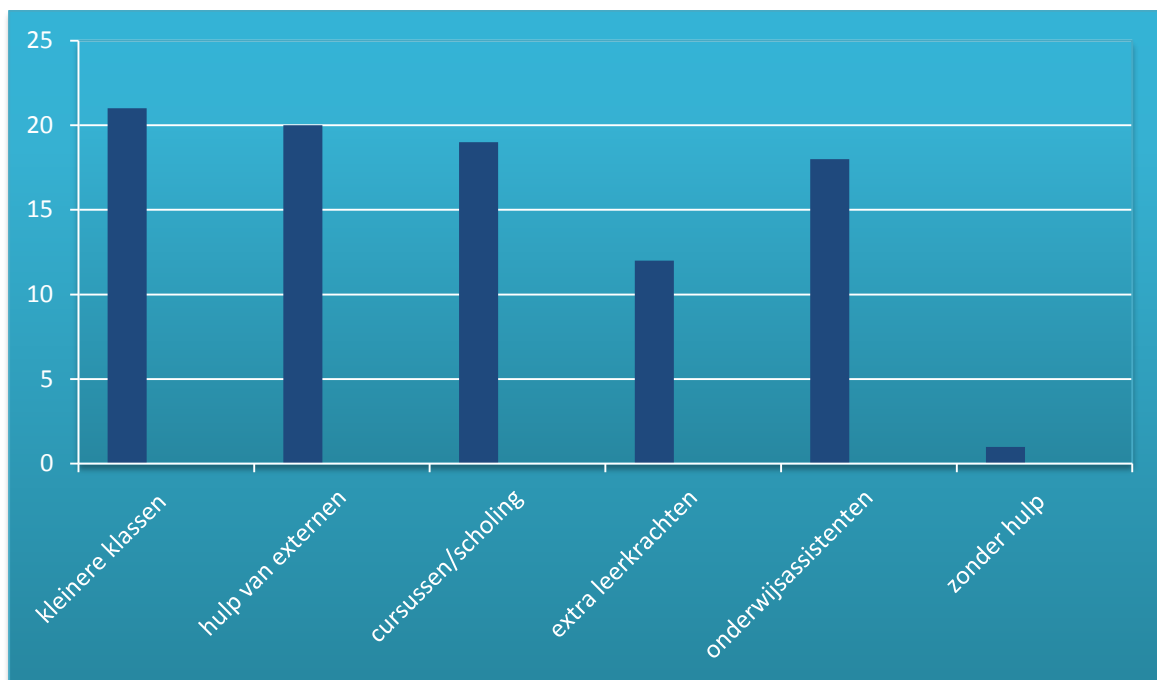
Ongeveer 60% van de ouders hebben gereageerd op het artikel en de bijbehorende vragenlijst. Het artikel Passend Onderwijs is geschreven om ouder(s)/verzorger(s) van kinderen op de Ichthusschool te informeren over het toekomstige onderwijsbeleid en hierover hun mening te achterhalen. (*zie bijlage artikel en vragenlijst*) Ongeveer 75% van deze ouders staan positief tegenover de ontwikkeling van Passend Onderwijs. 18% van de ouders is niet meteen negatief, maar ook nog niet positief. Redenen die hiervoor genoemd worden zijn dat ze twijfels hebben over of het financieel haalbaar is en of 'het' allemaal binnen de klas georganiseerd kan worden. Een enkele ouder noemt de ontwikkeling zelfs zorgelijk, omdat hij/zij eraan twijfelt of de leerkracht het allemaal kan behappen. Het voordeel dat door deze ouders genoemd wordt is dat leerlingen niet meer naar het speciaal onderwijs hoeven, maar dat er op het regulier onderwijs wel minder hulpmiddelen en expertise is wat de omgang met specifieke zorgleerlingen betreft.

Het overgrote deel van de respondenten acht de kans van slagen van Passend Onderwijs redelijk goed. Hieruit kan geconcludeerd worden dat ouders van de Ichthusschool vrij positief tegenover het toekomstige onderwijsbeleid staan.

De ouders staan over het algemeen positief tegenover Passend Onderwijs, maar uit de vragenlijst blijkt dat ze het op de Ichthusschool alleen kunnen realiseren met de nodige hulp(middelen). Zo is er slechts één ouder die denkt dat de Ichthusschool het zonder hulpmiddelen redt. Bijna alle respondenten geven aan straks behoefte te hebben aan:

- *kleinere klassen*
- *cursussen/scholing voor de leerkrachten met betrekking tot omgang met specifieke problemen*
- *onderwijsassistenten in de klas*
- *hulp van externe personen / instanties met aanvullende kennis over probleemgebieden*

Iets minder dan de helft van de respondenten denkt dat de Ichthusschool straks ook behoefte heeft aan extra leerkrachten.

Figuur 1.6 Diagram: benodigde hulp volgens ouders

Hieruit kan geconcludeerd worden dat er volgens ouders veel hulp(middelen) nodig zijn om Passend Onderwijs op de Ichthusschool mogelijk te maken.

De meningen wat betreft het focussen op een beperkt of breed onderwijszorgprofiel zijn redelijk verdeeld. 15 van de 28 respondenten is van mening dat de Ichthusschool zich moet richten op een beperkt onderwijszorgprofiel en de overige 13 respondenten vindt dat men juist een breed onderwijszorgprofiel moet bieden.

De mening van ouders is belangrijk bij het vormgeven van Passend Onderwijs. Bij Passend Onderwijs is het namelijk de bedoeling om ouders nauw te betrekken bij het onderwijsproces. Daarnaast is de mening van ouders ook belangrijk bij het vormen van een duidelijk onderwijszorgprofiel. Door ouders duidelijke informatie te verstrekken over de aankomende invoering van Passend Onderwijs en hierbij te vragen naar hun mening is de kloof tussen leerkrachten en ouders verkleind. Ouders krijgen het gevoel dat er geluisterd wordt naar hun mening. Het zijn immers hun kinderen waarvoor wij als leerkrachten verantwoordelijk voor zijn.

Hoofdstuk 10

Passend Onderwijs in de groepen

In dit hoofdstuk vindt u een weergave van een kleinschalig onderzoek dat gaat over hoe er al in de individuele klassen gewerkt wordt met (vormen van) Passend Onderwijs.

Aan de hand van gesprekken met leerkrachten en directieleden en de gelopen stagedagen, is geobserveerd in hoeverre men al bezig is met Passend Onderwijs.

§10.1 Groepsplannen

Op de Ichthusschool wordt gewerkt met groepsoverzichten en groepsplannen. In het groepsoverzicht staat wat de leerkrachten al 'weten' van de leerlingen en in het groepsplan staat wat de leerkracht gaat 'doen' met de leerling. Op basis van toetsen en prestaties gaan leerkrachten de kinderen onderwijs geven in de vorm van re-teaching of remediërende programma's. Een groepsplan wordt in de meeste gevallen voor een periode van ongeveer 10 weken geschreven. In het groepsplan staan de leerdoelen beschreven per leerling. Met name de zorgleerlingen en leerlingen met een achterstand staan beschreven in het groepsplan. Kinderen die geen extra aandacht vragen worden kort beschreven. Om het voor de leerkracht overzichtelijk te houden worden leerlingen geclusterd in groepen met vergelijkbare onderwijsbehoeften. Het clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften kan op meerdere manieren. *(Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs, 2.4.1. Het clusteren van leerlingen, Erik van Meersbergen en Peter de Vries, Utrecht, 2014)* Er kan geclusterd worden op instructiebehoefte, behoefte aan autonomie, behoefte aan coöperatief werken, interesses of talenten. Op de Ichthus worden de kinderen ingedeeld in drie groepen: De hulpgroep, de basisgroep en de plusgroep. Omdat de groepsplannen per periode worden aangepast, kan het zijn dat een kind verandert van groep. Dit kan zijn omdat het kind beter presteert dan de normen die zijn vastgesteld in het groepsplan voor die bepaalde groep of juist andersom, dat het kind onder de normen presteert die zijn vastgesteld in het groepsplan. Het groepsplan bevat acht verschillende elementen:

8 elementen van het groepsplan

- Om welke leerling(en) gaat het?
- Welk(e) doel(en) stel ik voor deze leerling(en)? (opbrengsten)
- Wat ga ik doen met deze leerling(en)? (opbrengsten)
- Waarmee ga ik dat doen? (inhoud)
- Hoe ga ik dat doen? (methodiek)
- Organisatie: Hoelang? Wie en waar?
- Evaluatie: doelen behaald?
- Logboek: wat is opvallend tijdens het proces?

§10.2 Interview met directeur en bovenbouwcoördinator

In een interview met de directeur en bovenbouwcoördinator over hoe er nu al met (vormen van) Passend Onderwijs wordt gewerkt en waarom, kwam het volgende naar voren:

Vraag: Hoe kan het dat er op de Ichthusschool al gewerkt wordt met (vormen van) Passend Onderwijs?

Directeur: *"Hier op de Ichthusschool proberen wij al jarenlang zoveel mogelijk kinderen binnen boord te houden. We beschikken over goede leerkrachten die pedagogisch en didactisch erg sterk zijn en die veel kinderen met een rugzakje of een gedrag- en of leerprobleem aankunnen. Samen met de IB'er komen wij als team altijd heel ver in het begeleiden van zorgleerlingen. Een van de beste voorbeelden dat wij al werken met (vormen van) Passend Onderwijs, is de invoering van Klasseplan in 2008. Hierdoor gingen wij als school handelingsgericht werken en kreeg iedere leerling een individuele leerlijn. Wij als school geven zelfs cursussen aan andere Accretescholen over Klasseplan. Voor Klasseplan waren er veel leerlingen die op bepaalde vakgebieden niet mee konden komen omdat ze stof moesten maken en kennen die de kinderen boven de pet ging. Met Klasseplan is dit probleem er niet meer, en krijgt ieder kind op de vakgebieden taal, begrijpend lezen, spelling en rekenen les op zijn of haar eigen niveau."*

Vraag: Je zegt dat je al jarenlang zoveel mogelijk kinderen binnen boord wilt houden. Waarom proberen jullie dit wel, en zie je veel andere scholen dit niet doen?

Directeur: *"We weten al jarenlang dat Passend Onderwijs eraan zit te komen. Vroeg of laat zou het ingevoerd gaan worden. Door jaren geleden het besluit te nemen om zorgleerlingen bij ons op school te houden en aan te nemen op onze school, zijn we nu als team verder in onze ontwikkeling op het gebied van Passend Onderwijs."*

Bovenbouwcoördinator: *"Kanttekening daarbij is dat het soms wel moeizaam ging. Niet iedere leerkracht kan meerdere zorgleerlingen op een goede manier begeleiden en had in voorgaande schooljaren enige hulp nodig. Maar nu we zeker weten dat vanaf schooljaar 2014-2015 Passend Onderwijs wordt ingevoerd, is alle moeite in al die jaren hiervoor niet voor niets geweest. Ik denk en weet wel vrij zeker dat wij als school klaar zijn om Passend Onderwijs te bieden."*

Vraag: Waar zien jullie nog problemen wanneer Passend Onderwijs eenmaal is ingevoerd:

Directeur: *"Dit zal toch het financiële aspect in combinatie met de bezuinigingen zijn en de formatie. Al jarenlang hebben wij als school veel gebruik gemaakt van LIO stagiaires. Door deze stagiaires in te zetten hadden we altijd formatie over en hadden we te maken met een ruim budget wat we weer konden inzetten voor hulpmiddelen om zorgleerlingen op een verantwoorde manier onderwijs te bieden. De formatie die we over hadden konden we inzetten om zorgleerlingen apart te nemen en elders in een lokaaltje 1 op 1 begeleiding te geven. Of we konden meer hulp van derden inschakelen om zorgleerlingen te helpen. Nu we weten dat we er financieel op achteruit gaan omdat het geld naar bovenschools gaat, moeten we hier rekening mee houden. Ik ben er niet bang voor dat we niet genoeg hulp kunnen bieden"*

aan zorgleerlingen, maar ik waak er wel voor dat de leerkrachten niet teveel werkdruk krijgen.”

Bovenbouwcoördinator: “Aangezien ik zelf fulltime voor de klas weet ik hoe het is om een klas met één of meerdere zorgleerlingen te hebben. Tot nu toe was het prima te realiseren omdat we voldoende hulpmiddelen omhanden hadden. Maar zoals de directeur al zegt moeten we ervoor waken dat de werkdruk voor leerkrachten niet te hoog wordt. Dit zal ten nadele zijn voor de ontwikkeling van de kinderen in de klas.

Vraag: En als er wordt geconstateerd dat leerkrachten het niet aankunnen?

Directeur: “Dan zullen er natuurlijk maatregelen getroffen worden. Maar we moeten het voor zijn. Dat is het belangrijkste. Als door middel van de juiste (bij)scholing voorkomen kan worden dat leerkrachten overwerkt raken, zal dit het eerste middel zijn om in te zetten. Leerkrachten moeten in mijn ogen namelijk capabel genoeg zijn om één of meerder zorgleerlingen Passend Onderwijs te bieden. Wanneer ik merk dat zij hierin tekort schieten, zal eerst worden gekeken naar wat de leerkracht zelf anders kan doen. Het inzetten van meer hulpmiddelen wat vaak veel geld kost, is niet het eerste wat ingezet zal worden.”

Bovenbouwcoördinator: “Zelf merk ik dat binnen het team de vraag hier ook naar is. Niet dat de leerkrachten vinden dat ze niet capabel genoeg zijn, maar meer om eventuele problemen voor te zijn. Dit team zit niet zo in elkaar dat ze wachten tot het probleem daar is. Dit team weet ook wel dat Passend Onderwijs het een en ander teweeg brengt. Jouw onderzoek is voor veel leerkrachten dan ook een welkome bijkomstigheid in de naderende invoering van Passend Onderwijs. Wij als directie weten komen nu precies te weten waar de eventuele knelpunten liggen en welke (hulp)middelen wij in kunnen zetten om Passend Onderwijs op een verantwoorde manier te bieden vanaf volgend schooljaar.”

Vraag: Waar gaat jullie voorkeur naar uit? Een breed of een beperkt onderwijszorgprofiel? En waarom?

Directeur: “Ook al werken wij al een aantal jaren met (vormen van) Passend Onderwijs, wil dit niet zeggen dat wij automatisch voor een breed onderwijszorgprofiel moeten kiezen. Allereerst moet natuurlijk het hele team het hiermee eens en klaar voor zijn, maar ook ouders spelen hierin een belangrijke rol. In vergaderingen met de MR (medezeggenschapsraad) is hier ook wel over gesproken. Ook zij zijn van mening dat wij als school niet breed moeten beginnen, maar beperkt. Later kan altijd nog gekozen worden voor een breed onderwijszorgprofiel.”

§10.3 Indeling kinderen om handelingsgericht te werken

Groep 1 & 2

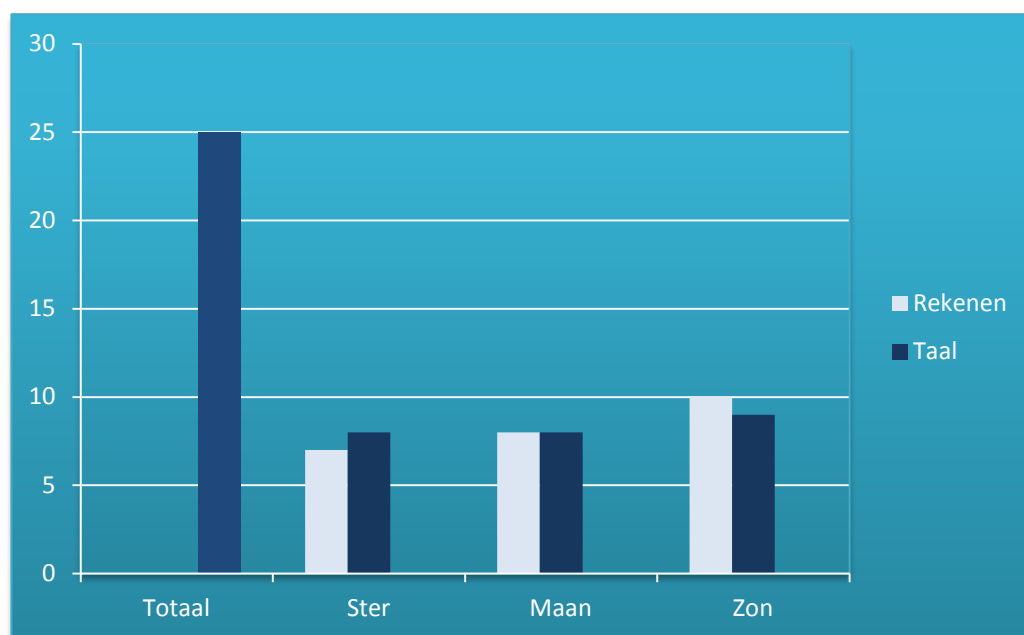
In groep 1 & 2 zijn de kinderen naar aanleiding van de CITO toetsen in januari ingedeeld in verschillende groepen. Deze CITO toets bestond uit verschillende onderdelen op gebied van taal en rekenen. Binnen de vakken wordt er ook onderscheid gemaakt op de behaalde resultaten. Naar aanleiding van de resultaten werd ieder kind ingedeeld in een ster-, maan- en zongroep.

- Ster-groep: Kinderen die zwak scoren op gebied van taal of rekenen
- Maan-groep: Kinderen die gemiddeld (normaal) scoren op gebied van taal of rekenen
- Zon-groep: Kinderen die sterk scoren op gebied van taal of rekenen

Het vak taal wordt onderverdeeld in auditieve synthese en rijmen. Vanuit deze vakgebieden apart wordt bepaald of het kind tot de ster-, maan- of zongroep behoort. Dit waren dan ook de onderdelen waarop kinderen uitvielen bij de toets. Rekenen werd naar aanleiding van de resultaten van de toets verdeeld in de onderdelen getal herkenning en seriëren.

Hiervoor zijn handelingsplannen gemaakt voor de kinderen die dat nodig hebben.

Tijdens de inloop 's morgens, wordt er met de stergroep geoefend. Elke dinsdag wordt de ster-groep van de verschillende onderdelen bij taal of bij rekenen uit de klas gehaald en oefent een andere leerkracht nog extra met deze groep.

Figuur1.7 diagram aantal leerlingen in ster, maan of zon-groep

Groep 3 & 4

In groep 3 werken ze met dezelfde indeling van groepen als in groep 1 & 2.

Afhankelijk van de behaalde resultaten bij de toetsen worden kinderen in een bepaalde groep geplaatst.

In groep 3 & 4 wordt deze indeling vooral aangehouden bij het (veilig) leren lezen.

In groep 3 werken ze bij het aanvankelijk lezen met de methode “Veilig leren lezen”. Deze methode houdt al rekening met niveauverschillen. De zon-groep heeft bijvoorbeeld een andere leerlijn dan de maan-groep, omdat de zon-kinderen al een volledige letterkennis hebben en de mkm woorden, woorden met meerdere medeklinkers aan elkaar, helemaal goed en vlot kunnen lezen.

De maan-groep is de groep die gemiddeld scoort op de toetsen. In het begin van het schooljaar zat de hele klas in principe in de maan-groep, maar al gauw komt daar verandering in.

De ster-groep krijgt naast het volgen van het reguliere programma elke dag een extra instructiemoment. Deze kinderen hebben een moeizame leesontwikkeling en hebben deze extra instructiemomenten en daarnaast extra begeleiding hard nodig. De ster-groep bestaat in groep 3 uit 5 kinderen.

Bij rekenen wordt in groep 3 & 4 in eerste instantie nog niet met verschillende niveaus gewerkt. Elke week vindt er een uitgebreide instructie les plaats en daarna volgen er vooral zelfstandig lessen. Wel is er bij dit vak, net zoals bij lezen, de mogelijkheid voor extra instructiemomenten. Deze instructiemomenten vinden plaats na de klassikale uitleg en deze kinderen zitten dan voorin de klas aan de instructietafel.

Ook bij het evalueren van verschillende opeenvolgende rekenlessen houdt de leerkracht bij wie er goed scoren op gebied van rekenen en wie onder de maat scoren. Deze kinderen worden dan op verzoek van de leerkracht sowieso bij de instructietafel geroepen.

Bij de exacte vakken werken de kinderen in deze groepen nog niet op verschillende niveaus. Dit komt ook doordat het veilig leren lezen een groot gedeelte van de morgen inneemt en dit een heel belangrijk vak is in deze middenbouw groepen dat veel tijd in beslag neemt.

In groep 4 werken ze momenteel vooral bij rekenen en lezen met het passend onderwijs, omdat daarbij veel niveauverschillen zijn. Door middel van groepsplannen is duidelijk met welke materialen ze in groep 4 werken en op welke momenten en hoe dat gedaan wordt. Aan de hand van nieuwe toetsresultaten en observaties worden er elke keer opnieuw groepsplannen gemaakt door de leerkracht en, wanneer nodig, de intern begeleider.

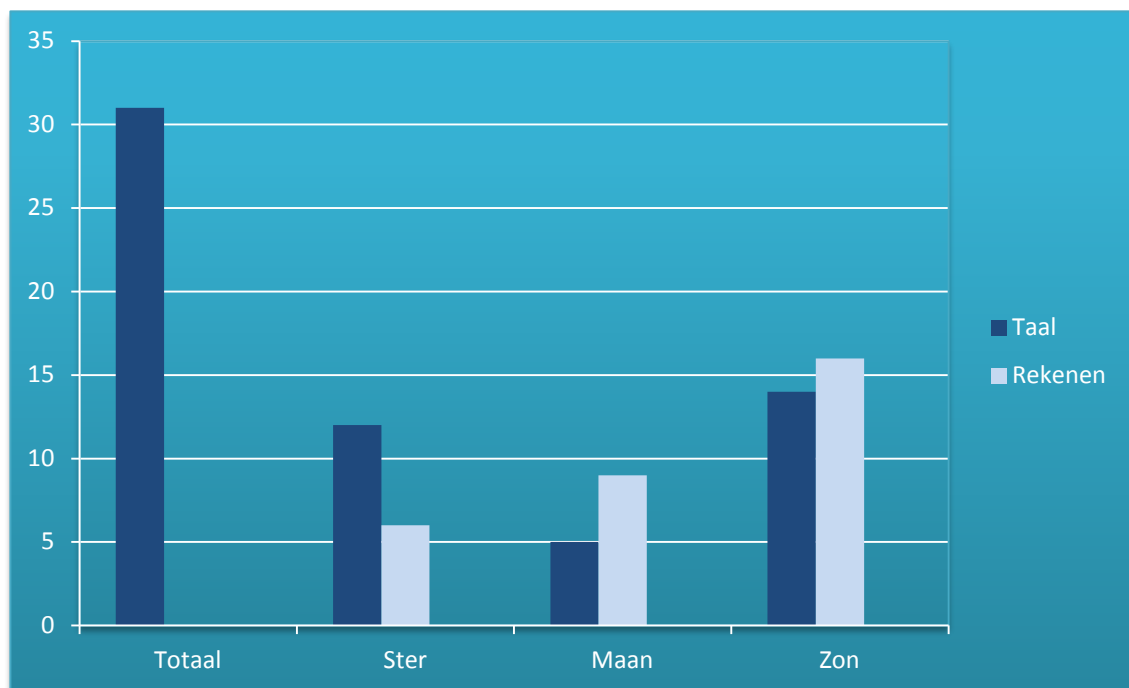
Bij rekenen is sprake van de volgende indeling bij het maken van een groepsplan:

- Een basisgroep → Deze kinderen maken de basisstof
- Een hulpgroep → Deze kinderen krijgen dagelijks verlengde instructie aan de instructietafel
- Een plusgroep → Naast de basisstof die aan de orde komt, krijgen deze kinderen ook verdieping

Bij lezen (zowel technisch als begrijpend):

- Een basisgroep → Deze kinderen krijgen instructie bij technisch lezen
- Een hulpgroep → Deze kinderen krijgen drie keer per week een half uur extra instructie
- Een plusgroep → Deze kinderen krijgen tekst uit de methoden nieuwsbegrip op AA-niveau

Hieronder staat in een tabel aangegeven hoeveel kinderen er in de ster-, zon-, of maangroep zitten.

Figuur 1.9 diagram aantal kinderen in ster, maan of zon-groep

Groep 5 & 6

In groep 5 wordt op het moment heel veel gewerkt met groepsplannen en handelingsplannen. Zowel bij spelling als rekenen en bij lezen. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen drie groepen: de basisgroep, de hulpgroep en de plusgroep.

De hulpgroep krijgt voor deze drie vakken verlengde instructie aan de instructietafel. Bij spelling krijgt de hulpgroep ook nog extra oefenmomenten en woordjes mee naar huis.

Bij het vak lezen wordt er in groep 6 gewerkt in twee groepen. De ene groep bestaat uit kinderen die AVI 9 nog niet of nog maar sinds korte tijd beheerst en de andere groep bestaat uit kinderen die AVI 9 al prima beheerst.

Het lezen gebeurt drie keer per week na de pauze en duurt ongeveer 20 minuten lang. De leerkracht begeleidt hierin zelf die groep waarvan het AVI niveau net aan wordt beheerst. De ander kinderen lezen de ene keer een stripboek, een bibliotheekboek of een informatief boek. Dit rouleert gedurende een lesweek, want anders zouden kinderen bijvoorbeeld alleen maar stripboeken lezen en dat is niet de bedoeling.

Daarnaast worden 1 keer per week leerlingen die een achterstand hebben op een vakgebied, begeleid door kinderen uit groep 8. De kinderen leren krijgen zodoende extra begeleiding en instructie op niveau. Hierbij wordt overigens wel geselecteerd. Niet iedere leerling uit groep 8 kan deze verantwoordelijkheid en heeft is geschikt om dit te doen.

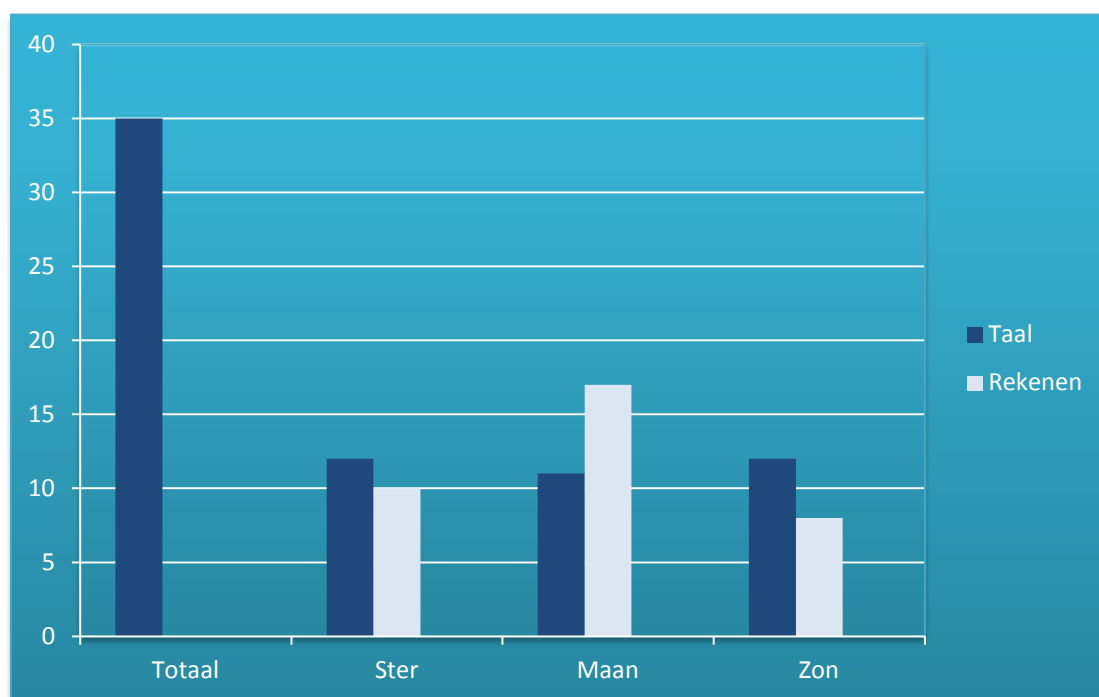
Door het inzetten van deze leerlingen wordt een klein stukje werk opgepakt en het kan worden gezien als een extra hulp voor zorgleerlingen op kleine schaal.

Het vak Spelling wordt gegeven in drie groepen:

- De basisgroep (1)
- De hulpgroep (2)
- De minimale instructiegroep (3)

Na een algemene instructie gaat groep 3 zelfstandig aan het werk. Groep 2 krijgt extra instructie met behulp van een stappenplan. De basisgroep gaat in eerste instantie ook zelf aan het werk.

In de hulpgroep (2) zitten veel leerlingen die extra zorg nodig hebben. Deze groep bestaat uit 2 kinderen met een rugzak, 3 kinderen met ADHD en een aantal kinderen met gedragsproblemen. Deze kinderen hebben het meeste baat bij een vaste structuur.

Figuur 1.11 Diagram leerlingen in ster, maan of zongroep

Groep 7 & 8

Op dit moment werken de leerkrachten in groep 7 bij de primaire vakken op drie niveaus. Aan de hand van groepsplannen worden doelen, werkwijzen, methodes en materialen opgesteld en uitgezocht. Per vakgebied worden de niveaugroepen ingedeeld. Dit gebeurt aan de hand van toetsresultaten.

Rekenen:

▪ Basisgroep	Krijgt de basisstof aangeboden
▪ Hulpgroep	Krijgen extra (verlengde) instructie, 3x per week
▪ Plusgroep	Basisstof wordt bepaald aan de hand van het routeboekje SLO en dit groepje krijgt extra stof aangeboden

Spelling:

▪ Basisgroep	Krijgt de basisstof aangeboden
▪ Hulpgroep	Krijgt 3x per week aan de hand van stappenplan spelling verlengde instructie

Begrijpend lezen:

▪ Basisgroep	Krijgt de basisstof aangeboden (B-niveau)
▪ Hulpgroep	Krijgt de basisstof aangeboden (B-niveau) en hiernaast instructiemomenten tijdens de weektaak.
▪ Plusgroep	Krijgt teksten op C-niveau aangeboden voor extra uitdaging

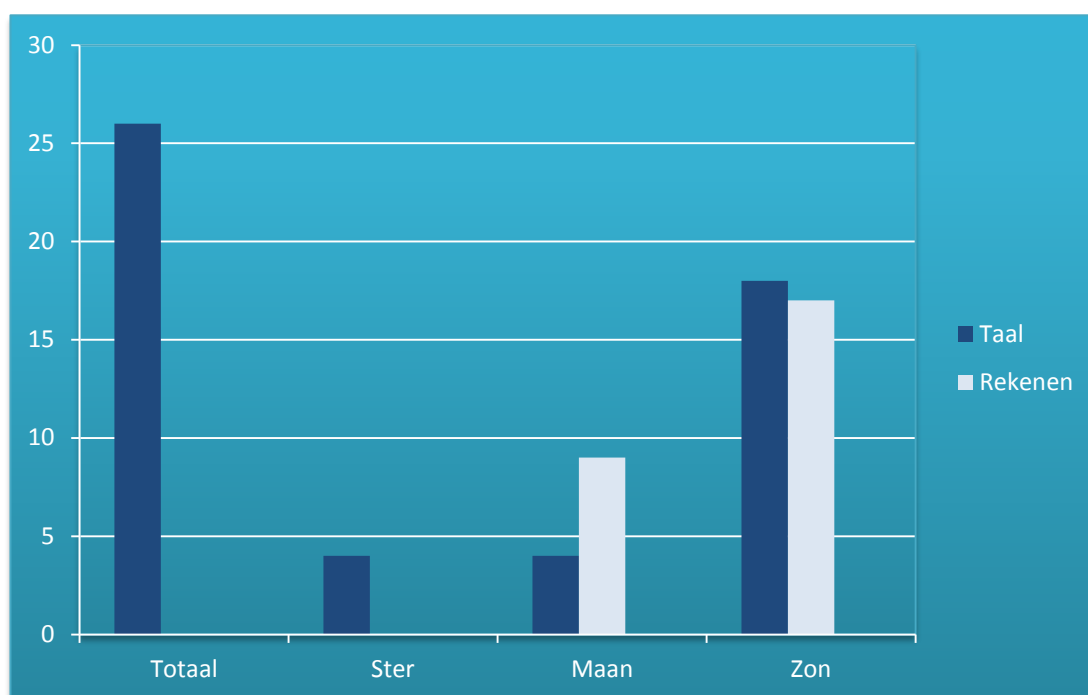
Zaakvakken worden niet 'passend' aangeboden, of in mindere mate doelgericht 'passend'.

Volgens de leerkrachten vergt Passend Onderwijs het nodige in de organisatie, maar het is op is op dit moment te doen. En het levert resultaat op.

In groep 8 worden meerdere meetmomenten genomen om de kinderen in te delen in niveaugroepen. Meestal blijven kinderen in dezelfde niveaugroep van voor de CITO-toets. Op de Ichthusschool doen ze dit niet. Ze vinden het belangrijk om alle kinderen, ook na de CITO-toets, te voorzien onderwijs op maat. In de ogen van de leerkrachten van groep 8 valt er juist in dit laatste deel van de basisschool, nog veel op te vangen en te herstellen.

Op de volgende pagina staat het diagram van de hulpgroepen en de afbeelding van de scores in Parnassys.

Hieronder staan in een diagram het aantal leerlingen van groep 7 en 8 die in een ster-, zon-, of maangroep zitten.

Figuur 1.13 diagram leerlingen in ster, maan of zongroep

Hoofdstuk 11

Conclusies en aanbevelingen aan de Ichthusschool

In het laatste deel van dit onderzoeksverslag zijn de resultaten van de onderzoeken onder het team en de ouders weergegeven. Daarnaast wordt de Ichthusschool voorzien van een duidelijk advies over de haalbaarheid van Passend Onderwijs vanaf het schooljaar 2014-2015.

In het plan van aanpak heeft u kunnen lezen dat de volgende hoofdvraag centraal stond in het onderzoek:

“In hoeverre wordt er al Passend Onderwijs geboden op de Ichthusschool en waarin moet het team nog begeleiding en ondersteuning krijgen om Passend Onderwijs op een verantwoorde manier te bieden vanaf schooljaar 2014-2015?”

De doelstelling die aan het begin van het onderzoek gesteld is:

“Aan het eind van dit afstudeeronderzoek zal er een aanbeveling geschreven zijn over het invoeren van Passend Onderwijs op de Ichthusschool, dat voorzien is van een duidelijk advies over hoe de Ichthus vorm moet geven aan Passend Onderwijs vanaf schooljaar 2014-2015.”

Daarnaast weten de leerkrachten welke competenties ze al beheersen en waar ze nog begeleiding of ondersteuning nodig zijn om op een verantwoorde manier Passend Onderwijs te bieden vanaf schooljaar 2014-2015.

§11.1 Conclusie

Om het onderzoek specifiek te richten op de Ichthusschool, was nog te weinig kennis paraat van Passend Onderwijs om ‘zomaar’ te beginnen. Het onderwerp is bij mij wel eens meegekregen vanuit het nieuws of tijdens lessen op school, maar echt diep ingaan op het onderwerp was daar niet bij. Daarom is eerst een literatuuronderzoek gedaan naar het theoretische deel van Passend Onderwijs. De belangrijkste punten van Passend Onderwijs worden kort herhaald in deze conclusie, omdat ze van belang zijn voor het advies dat aan de Ichthusschool gegeven wordt.

Conclusies huidige onderwijsbeleid op de Ichthusschool

Uit het onderzoek kwam naar voren dat de Ichthusschool in principe al een beginnende “Passend Onderwijs” school is. Dit blijkt mede uit de resultaten van het onderzoek door middel van observaties over hoe er al gewerkt wordt in de individuele klassen met (vormen van) Passend Onderwijs. Vanaf de onderbouw in de groepen 1 en 2 wordt al gewerkt met handelingsplannen en handelingsgericht werken. Kinderen worden daar al in drie verschillende instructiegroepen in verdeeld (zon, maan of ster). Hetzelfde geldt voor de groepen 3 en 4. Vanaf groep 4 wordt er gewerkt met groepsplannen. Kinderen worden per vak ingedeeld in een basisgroep, hulpgroep of een plusgroep. Dit geldt ook voor de groepen 5 tot en met 8. In groep 5 en 6 wordt al veel gewerkt met handelingsplannen. In groep 6 zitten nu twee kinderen met een rugzakje, drie kinderen met ADHD en drie kinderen met gedragsproblemen. In groep 7 zit 1 kind met een rugzakje en 2 kinderen met gedrag- en of leerproblemen. In groep 8 zitten geen kinderen met rugzakjes of gedrag- of leerproblemen.

Uit het gesprek met de directeur en bovenbouwcoördinator kwam naar voren dat er jaren geleden al is begonnen met het langzaam invoeren van (vormen van) Passend Onderwijs. Vooral de invoering van Klassenplan heeft hieraan bijgedragen. Hierdoor werd er veel handelingsgerichter gewerkt en kreeg iedere leerling zijn of haar eigen leerlijn. Daarnaast is duidelijk dat de directie eerst probeert om leerkrachten bij te scholen om Passend Onderwijs te bieden in plaats van het inzetten van extra hulpmiddelen die vaak veel geld kosten. De bovenbouwcoördinator gaf ook aan dat het team hier behoefte aan heeft.

Om een iets inzichtelijk en overzichtelijk te krijgen met wat voor type kinderen je bij de invoering van Passend Onderwijs te maken kan krijgen heeft het team een paar jaar geleden een cursus gevolgd. (*Cursus Kind op de Gang, Kooij, Jos, 2010*) Naar aanleiding van de uitslagen van de enquêtes onder de teamleden valt te concluderen dat er op de Ichthusschool relatief veel zorgleerlingen zijn uit de categorieën A en B.

Zorgleerlingen uit categorie A met:	Zorgleerlingen uit categorie B met:
▪ zintuigelijke problemen ▪ motorische problemen ▪ somatisch problemen ▪ paramedische problemen ▪ zelfredzaamheidsproblemen	▪ onrust en concentratieproblemen ▪ leerproblemen hebben ▪ astma ▪ lees- en taalproblemen ▪ dyslexie

Echter zullen deze categorieën krijgen geen ambulante hulp en zal door de leerkrachten zelf opgevangen moeten worden. Hetzelfde geldt voor categorie C: zorgleerlingen met sociaal-emotionele problemen. Alleen bij kinderen uit categorie D heeft een school recht op ambulante hulp. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de meeste begeleiding en/of ondersteuning nodig zal zijn door middel van bijscholing over de categorieën A en B.

Breed of beperkt onderwijszorgprofiel?

Het advies op basis van de uitslagen van de enquêtes onder de teamleden en ouders en de gesprekken met de directeur en bovenbouwcoördinator is om zich als team te richten op een beperkt onderwijszorgprofiel. Uit de enquêtes blijkt dat 100% van de teamleden deze mening deelt. Bij de ouders vindt 55% van de respondenten dat de Ichthusschool moet kiezen voor een beperkt onderwijszorgprofiel. Daaruit kan geconcludeerd worden dat toch 45% van de ouders vindt dat er moet gekozen worden voor een breed onderwijszorgprofiel

Er zijn op school al veel hulpmiddelen aanwezig die in het huidige onderwijs gebruikt worden om handelingsgericht te werken, maar deze kunnen straks ook gebruikt worden in het Passend Onderwijs. Zo wordt er al jaren gewerkt met groepsplannen en handelingsplannen die iedere leerling voorzien van een individuele leerlijn.

Conclusies enquêtes team Ichthusschool

De mening van de teamleden zijn erg belangrijk, want zij moeten namelijk het onderwijs organiseren. Hoe staan de teamleden tegenover deze nieuwe ontwikkelingen en wat is hun visie hierop? Werken ze al (veel) met zorgleerlingen? Verschillende vragen die onderzocht moesten worden om inzichtelijk te krijgen hoe de huidige en de toekomstige onderwijsleersituatie eruit ziet.

Het team staat op één teamlid na, wel positief tegenover de ontwikkeling van Passend Onderwijs. Ook de invoering van dit onderwijsbeleid op de Ichthusschool zien zij als positief. Naast het gegeven dat iedereen er positief in staat geven de teamleden ook aan dat ze bij het realiseren wel de nodige hulp en/of hulpmiddelen nodig hebben naast de hulp en hulpmiddelen waarover ze al beschikken.

Uit de enquêtes en gesprekken met leerkrachten blijkt dat er op 1 groep na, in alle groepen al gewerkt wordt met (vormen van) Passend Onderwijs. Uit het onderzoek komt mede naar voren dat er in de onderbouw en bovenbouw in alle klassen wordt gewerkt met (vormen van) Passend Onderwijs. In de middenbouw geeft 1 klas aan ook niet te werken met (vormen van) Passend Onderwijs. In totaal zijn er 10 leerlingen met een rugzakje verdeelt over: drie in de onderbouw, vier in de middenbouw en drie in de bovenbouw. Het aantal zorgleerlingen met een handelingsplan op de Ichthusschool is 24. Deze zijn verdeeld over: zes in de onderbouw, 12 in de middenbouw en zes in de bovenbouw. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de middenbouw de meeste zorgleerlingen met een handelingsplan heeft.

Om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan verschillen tussen leerlingen wordt er standaard gewerkt op (minimaal) 3 niveaus voor de primaire vakken in elke klas. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de basisgroep, de hulpgroep en de plusgroep. Er worden elke periode groepsplannen en handelingsplannen opgesteld om individuele kinderen zo optimaal mogelijk te begeleiden in het onderwijsleerproces. Hiervoor worden de kinderen ingedeeld in de zojuist genoemde drie niveaugroepen.

De behoefte aan bepaalde hulp(middelen) is in de verschillende groepen redelijk gelijk. In de onderbouw is de grootste behoefte aan kleinere klassen of een onderwijsassistent. In de middenbouw is de meeste behoefte aan onderwijsassistenten. In de bovenbouw is de meeste behoefte aan ambulante hulp. Een behoefte die het hele team heeft is de behoefte aan cursussen.

Het team denkt dat het wel realiseerbaar is om Passend Onderwijs te bieden vanaf het schooljaar 2014-2015. Door veel teamleden wordt ook aangegeven dat 'we toch al zoveel doen'. Dit is ook geobserveerd in de klassen. In totaal wordt er in zeven van de negen klassen al gewerkt met (vormen van) Passend Onderwijs. Iedereen is van mening dat de Ichthusschool zich dan het beste kan richten op het bieden van beperkte zorg. Er heerst wat onzekerheid over de begeleiding van kinderen met bijv. Syndroom van Down, blindheid of slechtziendheid, etc. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het team nog te weinig kennis beschikt om deze groep zorgleerlingen Passend Onderwijs te bieden.

§11.2 Aanbeveling

In dit laatste deel van dit onderzoeksrapport wordt een advies gegeven aan de Ichthusschool op basis van de bevindingen van dit onderzoek. De belangrijkste bevindingen van het onderzoek heeft u in het vorige hoofdstuk kunnen lezen.

Op basis van deze bevindingen wordt hierbij antwoord gegeven op de volgende vraag:

“In hoeverre wordt er al Passend Onderwijs geboden op de Ichthusschool en waarin moet het team nog begeleiding en ondersteuning krijgen om Passend Onderwijs op een verantwoorde manier te bieden vanaf schooljaar 2014-2015?”

Het team van de Ichthusschool wordt geadviseerd om een beperkt onderwijszorgprofiel samen te stellen wanneer het Passend Onderwijs gaat bieden op de Ichthusschool vanaf het schooljaar 2014-2015. Het advies is mede tot stand gekomen door:

- de meningen van teamleden in de enquête
- gesprekken met team- en directieleden van de Ichthusschool
- de observaties / gesprekken bij en met leerkrachten in de klassen
- hoe leerkrachten op dit moment al werken met Passend Onderwijs' vormen

Ondanks dat bijna de helft van de ouders aangaf dat de school zich toch moest richten op een breed onderwijszorgprofiel, is dit niet het advies. Gezien de capaciteiten en deskundigheid van de leerkrachten is het verstandiger om eerst niet te breed te starten. Op de Ichthusschool zitten al zorgleerlingen waarvan het overgrote deel problemen heeft op het gebied van informatieverwerking en gedrag. Door hierin te specialiseren door het volgen van cursussen en/of scholing omtrent deze beperkingen krijgt het team meer expertise in de begeleiding van kinderen uit:

categorie A: kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen op gebied van informatieverwerking

categorie B: kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen op gebied van informatieverwerking

Op het moment dat het team hierin veel ervaring heeft gekregen en men weet hoe om te gaan met specifieke zorgleerlingen binnen deze categorieën is het wellicht een idee om het onderwijszorgprofiel verder uit te breiden. Maar dat zal een lange termijn plan zijn.

Ook naar ouders toe komt dit beter over dan het team zich ineens te laten profileren als school waarop alle probleemgevallen terecht kunnen. Naar ouders toe moet het duidelijk zijn wat de sterke kanten van je team zijn. Daarmee moet je reclame kunnen maken door perfecte begeleiding aan bepaalde zorgleerlingen te geven. Onderwijs op maat. Pas daarna kan er eventueel verder gekeken worden wat mogelijk is.

Toch zijn de categorieën vrij breed en zal het team niet de deskundigheid in huis hebben om nu al alle zorgleerlingen uit categorie B onderwijs op maat te bieden. Kinderen met een flinke verstandelijke handicap en kinderen met het downsyndroom zijn namelijk ook kinderen die vallen onder categorie B. Daarom zou het advies zijn om bij dit type zorgleerlingen eerst

voldoende kennis in huis te halen alvorens je deze kinderen aanneemt op school. Voor de volgende zorgleerlingen zou de Ichthusschool per direct plek moeten kunnen bieden:

- kinderen met onrust en concentratieproblemen
- kinderen met leerproblemen
- kinderen met astma
- kinderen met lees- en taalproblemen
- kinderen met dyslexie
- kinderen met tics
- kinderen met ADHD
- kinderen met PDD-NOS
- kinderen met Asperger

Momenteel worden kinderen met dyslexie altijd al opgevangen op de Ichthusschool, maar toch zou het team zich daar nog meer in kunnen verdiepen. Dit kunnen ze doen door bijvoorbeeld cursussen te volgen. Naast het verdiepen in dyslexie wenst het team ook aandacht te willen schenken aan begaafdheid en hoogbegaafdheid. Cursussen om kinderen met deze 'beperkingen' zo optimaal mogelijk te begeleiden zijn dus zeer gewenst. Kinderen met een lichamelijke handicap zouden ook moeten kunnen worden opgevangen op de Ichthusschool, maar nog niet op zo'n korte termijn. Ook hierin speelt het belang van voldoende deskundigheid een rol. Gedragsproblemen zijn een interessant onderwerp binnen het team. Hoe ga je bijvoorbeeld om met PDD-NOS, ADHD, etc. Hoe begeleid je deze kinderen zo optimaal mogelijk en hoe kun je aan hun onderwijsbehoefte voldoen?

§11.3 Samengevat

De Ichthusschool wordt geadviseerd om te kiezen voor een school met een beperkt onderwijszorgprofiel in het beginstadium. De leerkrachten hebben hiervoor voldoende vakkennis nodig die zij op gaan doen door middel van het volgen van cursussen. Gezien de bezuinigingen in het onderwijs ziet het er nog niet naar uit dat er extra onderwijsassistenten ingezet kunnen worden, maar dit is wel één van de grootste behoeften van de leerkrachten. Wat de huidige situatie betreft is het verstandig om vanaf het schooljaar 2014-2015 te beginnen met een beperkt onderwijszorgprofiel en duidelijk naar ouders te communiceren waar je als school goed in bent. Specialiseer je hier als school in en leer van en met elkaar hoe deze zorgleerlingen het best begeleid kunnen worden. Pas daarna is er ruimte om te kijken naar een eventuele uitbreiding van het onderwijszorgprofiel.

Literatuurlijst

Boeken

Handelingsgericht werken in Passend Onderwijs, Erik van Meersbergen & Peter de Vries, Utrecht, 2014

Handelingsgericht werken in de klas, Pameijer, Van Beukering en De Lange, 2009

Passend Onderwijs voor begaafde leerlingen, Sylvia Drent en Eleonoor van Gerven, Assen, 2012

Basisprincipes praktijkonderzoek, Frits Harinck, Apeldoorn, 2006

Internetsites

www.passendonderwijs.nl, Bert Minne, Dinand Webbink, Henry van der Wiel, Zorg om leerlingen, Een blik op beleid, aantal en kosten van jonge zorgleerlingen, 2010

www.passendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2012/02/Financi%C3%A4le-handreiking-VO-versie-2-1-16-januari-2012.pdf

www.passendonderwijs.nl, beleid passend onderwijs, passend onderwijs alles op een rij

www.passendonderwijs.nl, beleid passend onderwijs, "2010 Uitwerking Zorgplicht"

www.passendonderwijs.nl

Het informatiepunt passend onderwijs valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het ministerie werkt voor de informatievoorziening op de website en in de nieuwsbrief samen met onder andere de PO-Raad, de VO-raad, de AOC Raad en de MBO Raad.

www.cbs.nl/nl/NL/menu/themas/onderwijs/publicaties/artikelen/archief/2011/2011-3527-wm.htm, Webmagazine, 2011, Aad de Wit, december 2011

www.cbs.nl

Het publicatiebeleid van het CBS is gebaseerd op de Praktijkcode voor Europese statistieken. Beginsel 6 van deze code betreft onpartijdigheid en objectiviteit en luidt: "Statistische Autoriteiten ontwikkelen, produceren en verspreiden Europese statistieken met inachtneming van de wetenschappelijke onafhankelijkheid en op objectieve, professionele en transparante wijze, waarbij alle gebruikers gelijkelijk worden behandeld."

www.avv.nl/downloads/dossiers/onderwijsleerlingzorg/speciaalonderwijs/Documents/Leiden_maatregelen_tot_beperking_van_de_groei_van_speciaal_onderwijs_tot_passend_onderwijs.pdf, auteur onbekend

www.avv.nl

De Algemene Vereniging Schoolleiders is de belangenvereniging en vakbond voor alle leidinggevendenden in het funderend onderwijs: van adjunct-directeur en middenmanager tot (bovenschools) directeur. De functie van leidinggevende is wezenlijk anders dan die van leerkracht, onderwijsondersteuner of bestuurder. Dat weet de AVS als geen ander en daarom richt de AVS zich expliciet op deze beroepsgroep.

www.nationaalkompas.nl/gezondheid-en-ziekte/ziekten-en-aandoeningen/psychische-stoornissen/verstandelijke-handicap/wat-is-een-verstandelijke-handicap/

www.nationaalkompas.nl

Het Nationaal Kompas Volksgezondheid biedt onafhankelijke en wetenschappelijk onderbouwde informatie over de volksgezondheid. Meer dan 300 experts dragen bij aan de inhoud. Het Kompas is onderdeel van de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2014 (VTV-2014).

www.kvlo.nl, Onderwijs, Bo, Passend Onderwijs, Mirjam Appelman, juni 2008

www.kvlo.nl

De KVLO is dé belangenvereniging voor docenten lichamelijke opvoeding en combinatiefunctionarissen c.q. buurtsportcoaches. Als grootste lerarenvereniging maakt de KVLO zich hard voor de belangen van haar bijna 10.000 leden die op school, tussen en na de lessen, in de buurt en bij de sportvereniging kinderen goed leren bewegen.

www.minocw.nl, ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap. Brief minister Rouvoet op 25 maart 2010

www.minocw.nl

Het ministerie

van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) werkt aan een slim, vaardig en creatief Nederland. OCW wil dat iedereen goed onderwijs volgt en zich voorbereidt op zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Verder wil het ministerie dat iedereen cultuur kan beleven en dat leraren, kunstenaars en wetenschappers hun werk kunnen doen.

www.kohnstamminstituut.uva.nl/rapporten/beschrijving/ki896.htm#.U6Gvdvl_suc, Amsterdam, juni 2013

www.kohnstamminstituut.uva.nl

Het Kohnstamm Instituut is een kennis- en onderzoekscentrum op het gebied van onderwijs, opleiding, opvoeding en jeugdzorg. Het instituut maakt sinds oktober 2009 deel uit van de UvA Holding. Het Kohnstamm Instituut is gespecialiseerd in opdrachtonderzoek en opereert zelfstandig op de markt van onderzoeksprojecten. Centrale doelstelling is het ontwikkelen en verspreiden van kennis op bovengenoemd onderzoeksdomein. Kernthema's in het onderzoek zijn het bevorderen van kansen van kinderen en jongeren en het bevorderen van de kwaliteit van onderwijs, opleiding, opvoeding en jeugdzorg.

www.kindopdegang.nl/opbrengsten

www.kindopdegang.nl

Het doel is om door middel van de simulatietool Kind op de Gang!® aan het einde van de dag gezamenlijk tot een concept zorgprofiel van de school te komen. De zorgprofielen van de scholen en hun ambities m.b.t. passend onderwijs worden in kaart gebracht. Hiermee kan zich een beeld worden gevormd over hoe leerlingenzorg op school- en op bovenschoolsniveau te organiseren.

www.awt.nl/upload/documents/publicaties/tekst/werkdoc_0312_bekostiging.pdf, Ben Jongbloed en Carlo Salerno, december 2003

www.awt.nl

De Adviesraad voor het Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) adviseert de regering en het parlement over het beleid voor wetenschappelijk onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie. De AWT adviseert gevraagd en ongevraagd. Hij heeft een onafhankelijke positie ten opzichte van de ministeries, maar ook ten opzichte van de partijen in het veld.

www.balansdigitaal.nl, dossier passend onderwijs, wat houdt passend onderwijs in?

www.balansdigitaal.nl

Balans is de landelijke vereniging voor ouders van kinderen met ontwikkelingsstoornissen bij leren en/of gedrag, waaronder ADHD, dyslexie, het Syndroom van Asperger en PDD-NOS.

www.rijksoverheid.nl, onderwerpen, passend onderwijs, 2014-2015

www.rijksoverheid.nl

De website Rijksoverheid.nl is de gezamenlijke website van de 11 ministeries. Ministeries houden zich onder andere bezig met wetsvoorstellen, regels en beleidsplannen maken.

www.ouders.net, passend onderwijs, faq

www.ouders.nl

“Ouders van waarde” is de landelijke organisatie van en voor ouders, ouderraden (OR) en medezeggenschapsraden (MR) in het protestants-christelijk, katholiek en oecumenisch onderwijs. Wij zetten ons in voor alle ouders met kinderen in het primair en voortgezet onderwijs en in de kinderopvang. Ons hoofddoel is het stimuleren van een goede samenwerking tussen school en thuis, in het belang van de kinderen!

www.swvkampen.nl, Kampen 2014

Samenwerkingsverband Kampen

www.zoek.officielebekendmakingen.nl, Den Haag, augustus 2013

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/31497/kst-31497-108?resultIndex=40&sorttype=1&sortorder=4>

<http://www.bosk.nl>, Jacqueline Schuiling, Utrecht, maart 2012

Cursus

Kooij, Jos, Cursus Kind op de Gang, februari 2010

Televisie

Documentaire Nederland 2:: Altijd Wat, NCRV, Nederland 2, april 2014

Artikel

Didactief, nummer 5, , “Zorgplicht lost problemen niet op”, mei 2007

Vernieuwing van zorgstructuren in het primair en voortgezet onderwijs, Paul Zoontjes, Amsterdam, 2007

De staat van het Nederlandse onderwijs, J.H.W. Teuwen, Utrecht, mei 2007

Brieven vanuit de Tweede Kamer

Ministerie OCW: ‘Vernieuwing zorgstructuren in het funderend onderwijs’, september 2005

Brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ,Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart, Den Haag, 2007

Algemeen Overleg Passend Onderwijs, Den Haag, juni 2009

Wet Passend Onderwijs, Den Haag, J. M. van Bijsterveldt-Vliegenthart, november 2012

Praktijkbronnen

Gesprek met de directeur van de Ichthusschool, februari 2014

Gesprek met de bovenbouwcoördinator van de Ichthusschool, februari 2014

Hoofdstuk 12

Eindreflectie

In dit deel van het onderzoek is mijn leerproces beschreven gedurende het onderzoek. Wat heb ik ervan geleerd? Waar liep ik tegenaan? Hoe ben ik tot oplossingen gekomen? Door op deze vragen te reflecteren, geef ik hier antwoord op.

§12.1 De voorbereiding

Zoekend naar een onderwerp voor mijn eindonderzoek kwam ik al vrij snel op het onderwerp Passend Onderwijs uit. Tijdens gesprekken met directieleden en teamleden kwam dit naar voren met daarbij de vragen die samen de onderzoeksvraag vormden. Eenmaal begonnen aan het onderzoek werd duidelijk dat ik niet alleen meer stageloper zou zijn op de Ichthusschool, maar dat ik vanaf maart al fulltime werknemer zou worden. Begin januari kwamen de gesprekken op gang en half februari was alles rond: vanaf volgend schooljaar ben ik de nieuwe leerkracht van groep 8. Om alle kneepjes van het vak te leren was besloten om alvast te beginnen in maart, om zodoende meer ervaring op te doen. Een prachtige beloning van bijna 3 jaar studie! Mijn onderzoek over Passend Onderwijs kwam eigenlijk dichterbij mijzelf. Ik wist nu zeker dat ook ik vanaf schooljaar 2014-2015 te maken zou krijgen met Passend Onderwijs. Doordat ik vanaf maart fulltime aan de slag kon, kreeg ik meer ruimte en tijd op school om te werken aan het onderzoek, maar daarnaast nam de werkdruk ook steeds meer toe. De voorbereidingen op het onderzoek waren makkelijker te realiseren vanwege het feit dat ik niet meer 2, maar 5 dagen aanwezig was. Enquêtes afnemen onder teamleden en gesprekken met directieleden of teamleden ging makkelijker dan vooraf gedacht, omdat ik er meer tijd voor had. Ook enquêtes meegeven aan kinderen en weer innemen was makkelijker dan gedacht vanwege dezelfde reden. Het observeren in de verschillende klassen was eenvoudiger te organiseren, omdat ik op dinsdag en vrijdag een duopartner in de klas had zodat ik de klas uitkon voor bijvoorbeeld observaties.

De voorbereiding van het onderzoek verliep wel wat stroever dan gehoopt. Ik kwam wat moeizaam op gang omdat ik daarnaast ook druk was met de andere afstudeeropdrachten. Ik zou in het vervolg eerst zorgen dat ik mijn andere afstudeeropdrachten helemaal klaar heb, zodat ik me vanaf het eerste moment dat ik begin aan het afstudeeronderzoek me daar ook volledig op kan richten.

§12.2 Tijdens het onderzoek

Toen ik eenmaal aan de gang was en mijn PVA had ingeleverd en terug had gekregen van adviezen en tips, ging het allemaal wat sneller. Ik heb overigens veel gehad aan deze aanwijzingen. Ik was vrij enthousiast over mijn ideeën en dacht dat ik de goede weg in was geslagen. Maar het commentaar zorgde ervoor dat mijn onderzoek gericht en specifieker werd.

Deze adviezen had ik echter in mijn eerste opgestuurde versie niet voldoende verwerkt. Het theoretisch kader had ik té vol met informatie gestopt en het bevatte veel herhalingen. Toen ik het onderzoek terugkreeg was ik enigszins wat teleurgesteld in mezelf. Ik kon alleen maar toegeven dat de opmerkingen terecht waren, ook al was ik van te voren nog vol goede moed dat mijn onderzoek goed was. Maar het moest gewoon gerichter en specifiekker. Na het lezen van alle aanwijzingen en adviezen van mijn begeleiders ging ik weer aan de slag. Hier heb ik van geleerd om vanaf het begin af aan specifiekker te zijn en niet te snel tevreden moet zijn met wat ik heb geschreven. Een volgende keer zou ik mijn verslag beter doorlezen en door meer mensen laten lezen voordat ik denk dat het goed is.

Bij de uitvoering van mijn onderzoek heb ik dus achteraf gezien meer tijd gekregen dan gedacht. Vooral het inplannen van gesprekken was makkelijker te realiseren omdat ik meer momenten op school aanwezig was wanneer de directeur tijd had. Ook tijdens de pauzes werd er meer gesproken over het onderzoek en kwam er nuttige informatie naar voren. Ook de enquêtes van teamleden kreeg ik vaak dezelfde dag nog terug. Collega's namen tijd voor mij en leefden mee doordat ik hen ook veel betrof bij het onderzoek. Tijdens gesprekken met ouders in de wandelgangen en op het schoolplein, merkte ik dat ze het prettig vonden om betrokken te worden bij het onderzoek. Vooral het feit dat ze hun mening mochten geven en dat dit verwerkt zou worden in het onderzoek vonden ze een prettig gegeven.

Het verwerken van de gegevens had ik in eerste instantie bijna alleen maar beschrijvend gedaan. Na overleg met mijn begeleidster heb ik deze verwerkt in grafieken, wat alles vele malen overzichtelijker maakte. Het beschrijven nam ook veel meer tijd in dan het verwerken in grafieken. Dit zou ik in vervolg gelijk doen.

§12.3 De uitvoering

Om te beginnen met een onderzoek over Passend Onderwijs moet je als onderzoeker over voldoende informatie beschikken over het onderwerp. Daarom heb ik een theoretisch kader gemaakt. Het verzamelen van informatie verliep prima en als snel beschikte ik over zoveel informatie dat ik dit kon gaan verwerken in mijn verslag. Het enige lastige met informatie zoeken over het onderwerp was het feit dat de invoering van Passend Onderwijs al jaren gaande is en er zodoende meerder meningen en visies over zijn. Om me meer in het onderwerp te verdiepen heb ik literatuurboeken aangeschaft. Hierin stond duidelijker beschreven hoe Passend Onderwijs in elkaar steekt en hoe het in de praktijk werkt voor leerkrachten. Ik had meer een houvast en kon mijn verslag specifiekker maken. Nadat het theoretisch kader af was ben ik begonnen met het onderzoek zelf. Ik had besloten om mijn onderzoek vorm te laten geven door de methode van bevragen te gebruiken. Middels interviews en enquêtes heb ik informatie verschaft om het onderzoek vorm te geven. De enquête onder de teamleden heb ik uitgedeeld tijdens de vergadering, omdat ik dan zeker weet dat iedereen er één heeft. De enquête die ik heb gedaan onder de ouders heb ik meegegeven aan de oudste kinderen van het gezin, zodat ik niet alle kinderen een enquête

hoefde mee te geven uit hetzelfde gezin. De enquêtes kwamen binnen een week weer retour. Sommige kinderen kwamen weken later nog met een enquête bij me, omdat de ouders het destijds waren vergeten. Deze zijn allemaal ook verwerkt in het onderzoek. De enquête onder de teamleden had ik allemaal binnen 2 dagen terug.

Deze snelle reacties komen mede doordat ik expliciet heb gezegd dat het gaat om een onderzoek dat ten goede komt van de Ichthusschool. Ouders gaven aan dit prettig te vinden. Het bundelen en verwerken van de informatie heeft veel tijd gekost. Met name de open vragen kostten veel tijd om te verwerken. Het gaat hier namelijk om meningen en ervaringen en die kunnen verschillen van elkaar. Om hier verbanden tussen te zoeken was soms lastig.

§12.4 Wat heb ik geleerd?

Als ik terugkijk op het hele onderzoek, kan ik concluderen dat ik de volgende dingen heb geleerd:

Ik heb geleerd dat een onderzoek vraagt om expliciet te werk te gaan. Ik moet specifiek zijn in mijn verslag en onderzoek zodat iedereen weet waar het over gaat. Ik moet er niet vanuit gaan dat eenieder die het leest, weet waar het over gaat. Ik moet rekening houden met mensen die het onderzoek helemaal willen lezen en mensen die alleen de onderzoeksvraag willen lezen om vervolgens de conclusies en aanbevelingen of misschien alleen de samenvatting te lezen.

Daarnaast heb ik geleerd om bij enquêtes ook specifieke vragen te stellen. Dit is voor degene die de enquête in moet vullen makkelijker en voor mezelf ook, omdat ik op deze manier een duidelijker beeld krijg.

Ook heb ik geleerd om meer gebruik te maken van literatuurboeken en niet alleen van bronnen gevonden op het internet. Literatuurboeken geven me meer houvast en je kunt er makkelijker op terugvallen. Vaak stond er meer informatie in, naast de informatie die ik zocht, die het onderwerp nog meer verduidelijken.

Ik heb tevens geleerd om beter te parafraseren. Dit maakt het verslag en onderzoek overzichtelijker en is de inhoudsopgave is sneller een specifiek onderwerp terug te vinden voor de lezer.

§12.5 Wat zou ik de volgende keer anders doen?

Ten eerste zou ik eerder aan het onderzoek beginnen en ervoor zorgen dat ik me alleen maar hoef te richten op het afstudeeronderzoek zodat ik me niet meer hoef bezig te houden met bijzaken. Daarna zorgen dat mijn plan van aanpak waterdicht is en beter doordacht. Ik zou mezelf vragen gaan stellen zodat mijn vragen doelgerichter zijn en specifieker zijn.

Ik zou eerst zorgen dat ik mijn deelvragen goed op orde heb en daarnaast gelijk paragrafen bij die deelvragen bedenken zodat duidelijk voor ogen heb wat de belangrijkste onderwerpen zijn.

Verder zou ik meer teruglezen en ervoor zorgen dat mijn onderzoek geen herhalingen meer bevat. Dit is overbodig en heeft geen meerwaarde voor het onderzoek. Vervolgens zou ik het verslag nogmaals grondig doorlezen en voorkomen dat er (domme) fouten in zitten. Dit was voorheen vaak een valkuil voor mij.

§12.6 De waarde van dit onderzoek voor mijzelf

Ik ben door dit onderzoek, met alle aanwijzingen en tips van mijn begeleiders, me bewuster geworden van het schrijven van een onderzoek. Ik weet dankzij hen waar ik op zou moeten letten wanneer ik zelf een onderzoek of verslag moet nakijken. Aangezien ik volgend jaar groep 8 lesgeef, weet ik nu dat ik gerichte vragen moet stellen wanneer kinderen een verslag inleveren. Op deze manier leer ik hen weer betere verslagen schrijven en kunnen we hier dus spreken van een win-win situatie.

Wat ik vanaf begin af aan wel goed heb gedaan, is de moed erin houden. Ik had voldoende steun van mijn begeleiders en heb me opgetrokken aan het gegeven commentaar maar ook door de steun die ik heb gekregen. Dit motiveert mij weer om hetzelfde te doen bij mijn eigen toekomstige leerlingen.

Al met al kan ik concluderen dat ondanks dat het een drukke periode van mijn leven was, het ook een hele leerzame periode was. Ondanks dat het af en toe stroef ging, heb ik geleerd dat opgeven geen optie is, vooral niet wanneer je zo dicht bij het eind van je studie bent.

Dit onderzoek is absoluut van waarde geweest voor mijn eigen ontwikkeling als leerkracht. Met name wanneer ik zou willen doorgroeien binnen het onderwijs, heb ik dankzij dit onderzoek een goede basis gelegd om ooit nog eens een onderzoek te verrichten.

Ik bedank bij deze mijn begeleiders voor hun commentaar, adviezen en tips maar bovenal hun steun tijdens het onderzoek.

Bijlagen

1. Enquête team Ichthusschool
2. Artikel voor ouders over Passend Onderwijs, Thomas ter Molen, maart 2014
3. Enquête ouders
4. Hulpmiddelen handelingsgericht werken

Bijlage 1: Enquête teamleden Ichthusschool

Aan de teamleden van de basisschool Ichthus, onderdeel van de scholen groep Accrete,

Mede naar aanleiding van een vraag van de directie van de basisschool Ichthusschool ben ik, Thomas ter Molen, voor de opleiding VONDST aan de Stenden Hogeschool in Meppel bezig met een afstudeeronderzoek aan de Stenden Hogeschool in Meppel. Mijn onderzoek gaat over het Passend Onderwijs dat ingevoerd wordt in augustus 2014. Passend Onderwijs is het nieuwe onderwijsbeleid dat van start zal gaan per augustus 2014. Passend Onderwijs zal door middel van het invoeren van de zorgplicht in de praktijk gerealiseerd moeten worden. Dit onderzoek richt zich op de haalbaarheid van en alles wat daarnaast komt kijken bij de invoering van Passend Onderwijs vanaf augustus 2014 op de Ichthusschool. Met behulp van deze enquête, waarin ik vraag om jullie visie en mening, willen de directie en ik een duidelijker beeld krijgen hoe wij dit als school het beste kunnen aanpakken.

Uw mening speelt hierin een belangrijke rol. Zou u zo vriendelijk willen zijn om deze enquête in te willen vullen?

Ik dank u alvast hartelijk voor uw medewerking.

Met vriendelijk groet,

Thomas ter Molen

Vraag 1

Bent u werkzaam in de onder-, midden- of bovenbouw?

- ☐ Onderbouw *groep 1 t/m 2*
- ☐ Middenbouw *groep 3 t/m 5*
- ☐ Bovenbouw *groep 6 t/m 8*

Vraag 2

Passend Onderwijs houdt in dat je als school voor ieder kind een passend onderwijszorgaanbod aanbiedt. Wordt er in uw klas al gewerkt met (vormen) van Passend Onderwijs? Denk hierbij bijvoorbeeld aan kinderen met een aparte leerlijn, kinderen met een rugzakje/indicatie rugzakje of kinderen met een handelingsplan.

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Vraag 3

In het kader van Passend Onderwijs wordt er gestreefd naar het zoveel mogelijk behouden van kinderen op reguliere scholen. Hoeveel zorgleerlingen met een rugzakje/indicatiezakje heeft u op dit moment in uw groep?

- ☐ Ik heb geen zorgleerlingen met rugzakje/indicatie rugzakje in mijn groep
- ☐ Ik heb 1 tot 2 leerlingen met een rugzakje/indicatie rugzakje in mijn groep
- ☐ Ik heb 3 tot 4 leerlingen met een rugzakje/indicatie rugzakje in mijn groep
- ☐ Ik heb meer dan 4 leerlingen met een rugzakje/indicatie rugzakje in mijn groep

Vraag 4

Hoeveel zorgleerlingen met een handelingsplan heeft u op dit moment in uw groep?

- ☐ Ik heb geen zorgleerlingen met een handelingsplan in mijn groep
- ☐ Ik heb 1 tot 2 zorgleerlingen met een handelingsplan in mijn groep
- ☐ Ik heb 3 tot 4 zorgleerlingen met een handelingsplan in mijn groep
- ☐ Ik heb meer dan 4 zorgleerlingen met een handelingsplan in mijn groep

Bij Passend Onderwijs worden zorgprofielen ingedeeld in vier verschillende categorieën. Onder vraag 5 worden deze categorieën verder toegelicht.

Vraag 5

Zou u hieronder het aantal zorgleerlingen dat behoort tot een bepaalde categorie willen invullen?

Categorie A:zorgleerling(en)

Categorie B:zorgleerling(en)

Categorie C:zorgleerling(en)

Categorie D:zorgleerling(en)

Categorie A:

Kinderen met een beperking op het gebied van informatieverwerking

Onder deze categorie vallen kinderen met zintuiglijk, motorisch, somatisch gebied, ver minderde instructiegevoeligheid, belemmering op paramedisch gebied, zelfredzaamheid, belemmering bij Algemeen Dagelijkse Levensverrichtingen.

Categorie B:

Kinderen die zich uitzonderlijk ontwikkelen m.b.t. informatieverwerking

Onder deze categorie vallen kinderen met cognitieve beperkingen of juist cognitief uitzonderlijke mogelijkheden, problemen op grond van doorzettingsvermogen, belangstelling, werkhouding, passiviteit, aandacht, leerstijl en leerstrategie.

Categorie C:

Kinderen met problemen in het sociaal emotioneel functioneren

Onder deze categorie vallen kinderen met problemen in hun sociaal emotionele ontwikkeling, internaliserend of externaliserend probleemgedrag, functioneren in de groep, prestatie- en motivatieproblemen, emotionele instabiliteit.

Categorie D:

Kinderen met gedragsproblemen

Onder deze categorie vallen kinderen met agressief gedrag, onvoldoende sociale vaardigheden zoals manipuleren, onderhandelen, pesten, faalangst, aandachtvragen, tics, onrust, etc.

Vraag 6

De zorgplicht brengt met zich mee dat meer kinderen uit het Speciaal Onderwijs weer terugkomen in het reguliere basisonderwijs. Om te zorgen voor optimale begeleiding voor deze kinderen kunt u op verschillende manieren hulp krijgen. Hieronder kunt u aangeven waar u straks, of eventueel nu al, behoefte aan hebt op gebied van het begeleiden van zorgleerlingen in uw klas?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Kleinere klassen
- ☐ Ambulante hulp
- ☐ Cursussen / scholing voor omgang met specifieke problemen
- ☐ Onderwijsassistent in mijn klas
- ☐ Minder niet-lesgeven-gebonden taken
- ☐ Anders, namelijk:
- ☐ Ik heb geen behoefte aan één van de bovenstaande hulpmiddelen om zorgleerlingen te begeleiden.

Vraag 7

Indien u heeft aangegeven cursussen / scholing voor omgang met specifieke problemen te willen volgen, aan welke cursus(sen) uit de genoemde categorieën (zie uitleg categorieën boven vraag 5) zou u dan behoefte hebben? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Cursus/scholing die betrekking heeft op de omgang met specifieke problemen in categorie A
- ☐ Cursus/scholing die betrekking heeft op de omgang met specifieke problemen in categorie B
- ☐ Cursus/scholing die betrekking heeft op de omgang met specifieke problemen in categorie C
- ☐ Cursus/scholing die betrekking heeft op de omgang met specifieke problemen in categorie D

Vraag 8

Passend Onderwijs past binnen de pedagogische visie van de Ichthusschool. Passend Onderwijs zal dankzij het invoeren van de zorgplicht in de praktijk verplicht gerealiseerd moeten worden. Niet alleen op aandringen van de inspectie maar ook van de directie. Denkt u dat de invoering van Passend Onderwijs op de Ichthusschool met ingang van augustus 2014 haalbaar is?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Waarom wel / niet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vraag 9

Wat is naar uw mening de beste keus om zich als Ichthusschool op te richten? Brede zorg, wat inhoudt dat onderwijs wordt geboden aan kinderen uit alle categorieën, of beperkte zorg wat inhoudt dat er onderwijs wordt geboden aan één of een paar categorieën?

- ☐ Brede zorg
- ☐ Beperkte zorg

Onderbouw uw keuze s.v.p.:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vraag 10

Is Passend Onderwijs haalbaar op de Ichthusschool?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Onderbouw hier uw keuze:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Welke suggesties heeft u over de invoering van Passend Onderwijs op de Ichthusschool?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Dit was de laatste vraag van de enquête.

Hartelijk dank voor uw medewerking. De resultaten van het onderzoek zullen worden teruggekoppeld naar u en kunnen teruggelezen worden in het eindverslag.

Hartelijk dank!

Bijlage 2: Artikel aan de ouders

Bijlage 3: Enquête ouders

Bijlage 4: Hulpmiddelen handelingsgericht werken